

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Taina Kaunonen & Heidi-Kirsi Koivunen

OSALLISTUJIEN KOKEMUKSIA NUORTEN AIKUISTEN OSAAMISOHJEL-
MASTA KOUVOLAN AIKUISKOULUTUSKESKUKSESSA

Opinnäytetyö 2015

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

KAUNONEN, TAINA &

KOIVUNEN, HEIDI-KIRSI

Osallistujien kokemuksia nuorten aikuisten
osaamisohjelmasta Kouvolan Aikuiskoulu-
tuskeskuksessa

Opinnäytetyö

37 sivua + 1 liitesivu

Työn ohjaaja

Lehtori Miia Heikkinen

Toimeksiantaja

Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus

Tammikuu 2015

Avainsanat

nuorisotakuu, nuorten aikuisten osaamisoh-
jelma (NAO), ohjaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää 20 - 29-vuotiaiden aikuisten kokemuksia nuorten aikuisten osaamisohjelmasta (NAO) Kouvolan Aikuiskoulutuskeskuksessa. Tavoitteena oli saada kokemustietoa niistä nuorista, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutus- tai työkokemusta sekä siitä, kuinka nuorten aikuisten osaamisohjelma on näitä nuoria Kouvolan Aikuiskoulutuskeskuksessa palvellut. Nuorten aikuisten osaamisohjelma on kehittämishankemuotoinen koulutusohjelma, jota toteutetaan vuosina 2013 - 2016. Osaamisohjelma on osa nuorisotakuun koulutustakuuta, jonka avulla pyritään saamaan kouluttamattomille alle 30-vuotiaille henkilöille toiseen asteen tutkinto. Nuorisotakuun tavoitteena on nuorten työ- ja koulutusmarkkinoille pääseminen, nuorisotyöttömyyden sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.

Opinnäytetyön menetelmänä oli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin puoli-strukturoiduilla yksilöhaastatteluilla sekä kyselylomakkeiden avulla. Tutkimukseen haastatettiin neljää nuorta sekä lomakkeisiin vastasi 10 nuorta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Opinnäytetyön teoriaosuus tarkastelee ohjauksen käsitteitä sekä ohjauksen merkitystä muun muassa opintojen keskeyttämisen ennaltaehkäisevänä tekijänä.

Haastattelujen ja lomakekyselyjen mukaan valtaosa nuorista oli tyytyväisiä Kouvolan Aikuiskoulutuskeskuksen toteuttamaan nuorten aikuisten osaamisohjelmaan, mutta kehitettävänä asioina osaamisohjelmassa nähtiin muun muassa koulutuksen sisällön parempi suunnittelu sekä opintojen parempi henkilökohtaistaminen. Tutkimuksessa merkittävästi esiin nousi kokonaisvaltainen nuorten ohjauksen tarve niin opintojen kuin elämänhallinnankin suhteen.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Bachelor of Social Services

KAUNONEN, TAINA &

KOIVUNEN, HEIDI-KIRSI

Attendance Experience of the Young Adults' Skills Programme in Adult Education Centre of Kouvola

Bachelor's Thesis

37 pages + 1 pages of appendices

Supervisor

Miia Heikkinen, Senior Lecturer

Commissioned by

Adult Education Centre of Kouvola

January 2015

Keywords

the youth guarantee, the young adults' skills programme (NAO), guidance

The purpose of this thesis was to examine the 20- 29-year-olds' experiences on the young adults' skills programme (NAO) in Adult Education Centre of Kouvola. The aim was to gain experience based on information about the young people who do not have post-comprehensive school education, training or work experience. The aim was also to find out how the young adults' skills program has served these young people in Adult Education Centre's of Kouvola. The young adults' skills programme is a development project which was held on at 2013-2016. The programme is the part of the youth guarantee training guarantee which allows to a person who is under 30 years to get secondary vocational education. The goal of the youth guarantee is to get a young person at work or education and to prevent at youth unemployment and youth social exclusion.

The method of this thesis was qualitative and the data were collected by halfstructured individual interviews and questionnaires. Four young people were interviewed for the study and the forms answered 10 young people responded to the questionnaire. The method used was a data-drive content analysis. The theoretical part of the thesis reviews the concepts of guidance and how the guidance among other things prevents the interruption of studies.

Based on the interviews and the questionnaire, the surveys showed that the majority of young people were satisfied with the young adults' skills programme on the Adult Education Centre of Kouvola. Planning the training content and better personalization of studies was, though, the thing that needed development according to the young. The study significantly showed that the young people need of comprehensive guidance in their studies and in their life control.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TARVE NUORTEN AIKUISTEN OSAAMISOHJELMALLE	8
2.1	Koulutustakuu	8
2.2	Etsivä nuorisotyön merkitys osaamishjelmassa	9
2.3	Etsivä työote	11
3	NUORTEN AIKUISTEN OSAAMISOHJELMA KOUVOLAN AIKUISKOULUTUSKESKUKSESSA	12
3.1	Osaamishjelman tavoitteet ja rakenne	15
3.1.1	Ammatillinen perustutkinto, ammatti- ja näyttötutkinto	16
3.1.2	Oppisopimus	17
4	ELINIKÄINEN OHJAUS NUORTENAIKUISTEN OSAAMISOHJELMASSA	18
4.1	Ohjauksen merkitys osaamishjelmassa	19
4.2	Ohjauksen merkitys opintojen keskeyttämisen ehkäisyssä	20
4.3	Ryhmyyttäminen	22
4.4	Aikuisopetuksen ohjausmalleja	22
4.4.1	Kulttuuris-yhteiskunnallinen ohjausnäkemys	23
4.4.2	Sosiodynaaminen ohjaus	23
5	OPINNÄYTETYÖN ASETELMA	24
5.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet	24
5.2	Aiempiä tutkimuksia ja projekteja	25
5.3	Aineistonkeruu ja analyysi	27
6	TULOKSET	30
6.1	Aiemmat opinnot ja niiden ero osaamishjelmaan	30
6.2	Kokemukset osaamishjelmasta	31
6.3	Tuen tarpeen merkitys osaamishjelmassa	31
6.4	Hyvät asiat osaamishjelmassa	32

6.5 Kehitettävät asiat osaamisohjelmassa	32
7 POHDINTA	33
8 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	34
9 LOPUKSI	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	

Liite 1. Haastattelu- ja lomakekysymykset nuorille

1 JOHDANTO

Euroopan unionin jäsenmaiden yhteisenä kasvavana ongelmana ovat nuoret, jotka eivät ole koulutuksessa, työelämässä tai he ovat kokonaan kouluttamattomia. Vuoden 2013 kevään aikana Euroopan unionin pysyvien edustajien komitean jäsenet (Coro-per) sopivat nuorisotakuun ehdoista. Myöhemmin samana vuonna jäsenmaat hyväksyivät nuorisotakuun ehdot. Jäsenmaiden tuli välittömästi, kuitenkin viimeistään vuodesta 2014 lähtien toteuttaa nuorisotakuuseen kuuluvia ehtoja. (Borbély- Pecze & Hutchinson 2013, 6.) Nuorisotakuu edellyttää, että unionin jäsenmaat takaavat kaikille alle 25-vuotiaalle nuorille laadukkaan työ-, jatko-, oppisopimuskoulutus- tai harjoittelupaikan neljän kuukauden kuluessa koulun päättymisestä tai työttömäksi joutumisesta. (Koulutustakuu.) Euroopan unionin nuorisotakuu on osa joulukuussa 2012 Euroopan komission julkistamaa laajempaa nuorisotyöllisyyspakettia, jonka avulla pyritään vähentämään Euroopan korkeaa nuorisotyöttömyyttä. (Koulutustakuu.)

Jyrki Kataisen hallituskaudella on päätetty, että nuorten yhteiskuntatakuu tullaan toteuttamaan siten, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle sekä jokaiselle alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle, tarjotaan työ-, työkokeilu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömäksi ilmoittautumisesta TE-toimistossa. Yhteiskuntatakuu on hallitusohjelman strategisissa toimeenpanosuunnitelmissa yksi hallitusohjelman kärkihanke. Yhteiskuntatakuuta täydennettiin vuoden 2013 alusta voimaan tulleella koulutustakuulla. Nuorisotakuu kokonaisuudessaan muodostuu nuorten yhteiskuntatakuusta, koulutustakuusta sekä lisäksi siihen liitetään nuorten aikuisten osaamisohjelma. Nuorisotakuun tavoitteena on nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumisen edistäminen, nuorisotyöttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen, nuorten syrjäytymisvaaroihin liittyvien tekijöiden tunnistaminen sekä varhainen puuttuminen nuorten syrjäytymisen kehittymiseen. (Nuorisotakuu; TEM 2013, 3.)

Vuoden 2014 toukokuussa julkaistun työvoimatutkimuksen mukaan Suomessa oli 652 000 iältään 15- 24-vuotiasta nuorta. Heistä työllisinä oli 285 000 sekä työttöminä 128 000. Nuorten työttömyysaste koko työttömien osuudesta työvoimasta oli 30,9 prosenttia. Työttöminä työnhakijoina työ- ja elinkeinotoimistossa oli n. 38 000 alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa. (SVT 2014.) Alle 20-vuotiaista työttöminä oli touko-

kuun lopussa 7100 nuorta. Vuoteen 2013 verrattuna alle 25-vuotiaiden työttömyys on noussut 15 %. (TEM 2014.)

Kouvolassa vuoden 2014 toukokuun lopussa oli 781 nuorisotakuun piiriin kuuluvaa alle 25-vuotiaasta työtöntä työnhakijaa, heistä 510 oli sijoitettuna työvoimapalveluihin. Julkisesti spekuloidaan paljon sitä, toteutuuko nuorisotakuu, koska työttömiä nuoria työnhakijoita on edelleen runsaasti. (Rönkkö 2014, 4.) Valtiotalouden tarkastusviraston arvion mukaan nuorisotakuun tavoitteita ei ole saavutettu ensimmäisen vuoden aikana. Nuorisotakuun toteutumisen mahdollisuuksiin on vaikuttanut ennen kaikkea huono taloudellinen tilanne, joka on lisännyt työttömien nuorten määrää. (STT 2014, 12.)

Nuorisotakuu ei automaattisesti takaa nuorille työtä tai koulutusta vaan nuorten omalla aktiivisuudella on myös merkittävä rooli nuorisotakuun toimivuudessa. Raha ratkaisee myös. (Rönkkö 2014, 4.) Kansainvälisen työjärjestö ILO:n vuonna 2013 tekemän tutkimuksen mukaan esimerkiksi nuoret Suomessa ja Ruotsissa, jotka ovat mukana nuorisotakuuseen kuuluvissa ohjelmissa löytävät työtä nopeammin kuin ohjelmaan kuulumattomat nuoret. (Borbély- Pecze & Hutchinson 2013, 7.)

Nuorten aikuisten osaamisohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan osaamisohjelmia järjestävien oppilaitosten yhteisissä työseminaareissa, jotka ovat Opetushallituksen alaisia. Työseminaarien projektionnista vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön projektisuunnittelija Erno Hyvönen. (Opetushallitus 2014.) Työseminaarien teema-koosteista olemme ottaneet lähdemateriaalia sekä uusinta tietoa nuorten aikuisten osaamisohjelmasta opinnäytetyöhömmme. Perehtyminen työseminaarien materiaaleihin osoittaa, että tiedot osaamisohjelman toteutumisesta ovat enemmänkin kouluttajien ja muun henkilökunnan näkemyksiä kuin osaamisohjelman nuorten näkemyksiä. Nuorten kokemustietous ei nouse työseminaarien materiaaleista selkeästi esille.

Nuorten suoran näkökulman puuttumisen takia olemme ottaneet opinnäytetyömme tavoitteeksi selvittää, miten nuorten aikuisten osaamisohjelmaan osallistuvat nuoret kokevat osaamisohjelman toteutuneen Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa. Mitä hyvää osaamisohjelmassa heidän mielestään on, mitä kehitettävää he näkevät osaamisohjelmassa sekä millaisia tulevaisuuden tavoitteita heillä on valmistumisen jälkeen?

2 TARVE NUORTEN AIKUISTEN OSAAMISOHJELMALLE

Perusasteen päättää vuosittain noin 60 000 nuorta. Heistä samana vuonna noin 55 000 jatkaa koulutukseen, joka johtaa tutkintoon. Noin 5000 ei jatka tutkintoon johtavaan koulutukseen. (Heinonen 2013, 2.)

Perusopetuksen jälkeen nuori voi ammatillisten perustutkintojen ja lukiokoulutuksen lisäksi hakeutua myös valmistaviin ja ohjaaviin koulutuksiin, joista saa tukea jatko-opintojen valintaan. Näitä koulutuksia ovat kymppiluokka eli perusopetuksen lisäluokka, ammattistartti eli ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, Mava eli maahanmuuttajien ammatilliseen perusopetukseen valmistava koulutus sekä Luva eli maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille tarkoitettu lukioon valmistava koulutus. Kansanopistot tarjoavat sekä lyhyitä että pitkiä linjoja, joissa voi suorittaa esimerkiksi peruskoulun tai lukion loppuun. Kansanopistojen ammattilinjoilla voi opiskella esimerkiksi koulunkäynninohjaajaksi.

Oppisopimus perustuu työnantajan ja vähintään 15 vuotta täyttäneen opiskelijan väliseen määräaikaan työsopimukseen, jossa opiskelija suorittaa opintojaan työpaikalla käytännön työtehtävien rinnalla. Ammattipätevyys osoitetaan näyttötutkintojen avulla. Nuori hankkii työpaikan itse, mutta apua paikan etsintään voi saada oppisopimustoimiston ja TE- toimiston kautta. Nuorten työpajatoiminta puolestaan auttaa nuoria löytämään työpaikan, opiskelupaikan tai muun kestävän ratkaisun. Nuorten työpajoissa voi kokeilla erilaisia töitä ja selvittää kiinnostuksen kohteita työharjoittelun avulla. Työpajoissa tehdään erilaisia harjoitus- ja tilaustöitä esimerkiksi huonekalujen entisöintiä tai polkupyörien korjausta. Työpajoissa saa apua esim. työhakemuksen laatimisessa. Kouvolassa työpajatoimintaa järjestää muun muassa Parik-säätiö sekä OTE-työpajat. (Opintopolku.)

2.1 Koulutustakuu

Koulutustakuu on osa vuonna 2013 voimaan tullutta nuorisotakuuta. Koulutustakuu tarkoittaa sitä, että jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan opiskelupaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. (Koulutustakuu.) Koulutustakuusta huolimatta nuorten on haettava peruskoulussa jatkokoulutukseen osana normaaleja yhteisvalintoja. Silti jatko-opintojen

ulkopuolelle jää vuosittain nuoria, jotka ovat syrjäytymisriskin vaarassa. (TEM 2012, 50.)

Koulutustakuuta täydennettiin nuorten aikuisten osaamisohjelmalla, joka toteutetaan väliaikaisena, vuosina 2013 - 2016. (TEM 2012, 50.) Ohjelmalla tavoitellaan näinä vuosina yhteensä 36 000 aloittajaa (Heinonen 2013, 3 - 4). Nuorten aikuisten osaamisohjelma on erillinen ohjelma 20 - 29-vuotiaille nuorille aikuisille, jotka ovat vailla toisen asteen tutkintoa. Ylioppilastutkinto luokitellaan myös toiseen asteen tutkinnoksi, joten sitä ei voi olla pohjana koulutustaustassa. Nuorella voi taustalla olla kuitenkin keskeytyneitä, tutkintoon johtamattomia opintoja. (Heinonen 2013, 10.) Ensimmäiset koulutukset joustavasti on aloitettu valtakunnallisesti vuoden 2013 aikana (Opetus- ja kulttuuriministeriö).

Vuonna 2013 oli noin 110 000 nuorta aikuista vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa. Heidän asemansa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa on muita heikompi. (OPM 2014.)

Toteumatietojen mukaan vuonna 2013 nuorten aikuisten osaamisohjelmassa tutkintoon valmistavan koulutuksen aloitti noin 2100 opiskelijaa ja 300 oppisopimuksella. Ennen osaamisohjelman aloitusta opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi selvityksen Fountain Parkilta tutkintoa suorittamattomien nuorten aikuisten odotuksista koulutusta kohtaan ja niistä syistä, miksi heillä ei ole koulutusta. Monella syyt olivat terveydellisiä syitä. Usein taustalla oli myös riittämättömät opiskelutaidot tai oma-aloitteisuuden riittämättömyys. Nämä ovatkin juuri niitä syitä, joihin ei voi vaikuttaa pelkästään opinnollisin keinoin vaan ne vaativat kokonaisvaltaisempaa kuvaa henkilön tilanteesta. Osaamisohjelman erillisellä rahoituksella hakevaan ja tukevaan toimintaan on mahdollista kiinnittää huomiota myös yksilöllisiin olosuhdetekijöihin, jotka ovat käytännössä olleet nuorten opintojen aloittamisen esteenä. Hakevalla ja tukevalla toiminnalla pyritään löytämään opiskelijat osaamisohjelmaan ja tuetaan heidän tutkinnon suorittamista. Toiminnan muotoja ei ole rajattu, vaan koulutuksen järjestäjät saavat luoda malleja, jotka parhaiten soveltuvat alueen ja sen kohderyhmän erityispiirteisiin. (Heinonen 2014, 147.)

2.2 Etsivä nuorisotyön merkitys osaamisohjelmassa

Vuonna 2011 tuli voimaan nuorisolain muutos, jolloin etsivä nuorisotyö kirjattiin nuorisolakiin yhdeksi vastaukseksi siihen, miten julkishallinto voi tulla vastaan niitä nuo-

ria, jotka tarvitsevat apua, mutta joita muut olemassa olevat palvelut eivät tavoita. Nuorisolain tarkoitus on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä. Lisäksi lain avulla pyritään edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta ja heidän sosiaalista vahvistamista sekä parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja. Lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämän-tavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 2006/72, 1 §.)

Laissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Laki määrittää nuorisotyön tavoitteelliseksi toiminnaksi, jolla pyritään edistämään nuorten aktiivista osallistumista yhteiskunnan toimintaan. Nuorille suunnatuilla toimenpiteillä parannetaan heidän elämäntaitoja ja ehkäistään syrjäytymistä. (72/2006, 2 §.)

Etsivän nuorisotyön uudistukset laajensivat jo vuonna 2008 kokeiluna alkaneen, Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman kunnissa toimivan etsivän nuorisotyön kenttää. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama etsivä nuorisotyö on monissa kunnissa liitetty yhteen työpaja-toiminnan kanssa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 28 - 29.) Etsivän nuorisotyön tavoite on löytää tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja tukien piiriin, jotka edistävät hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä hänen pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti nuoren itsensä antamiin tietoihin perustuen sekä hänen omaan arvioonsa omasta tukensa tarpeesta. Kunta järjestää etsivää nuorisotyötä ja nimeää sen toimeenpanosta vastaavan henkilön, jolla on riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Kunnat voivat järjestää etsivää nuorisotyötä joko useammat kunnat yhdessä tai kunta voi hankkia palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä. Tällöin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut ovat lain mukaisia. (693/2010, 7b §.)

Työn kenttä muodostuu muun muassa verkostoista, jossa etsivän nuorisotyön käyttöön luovutetaan tiedot niistä alle 25- vuotiaista, jotka ovat vaarassa jäädä ilman toisen asteen koulutuspaikkaa tai putoamassa pois opinnoistaan. Nuorisolaki tähtää siihen, että kunnat selvittävät nuorten määrän alueillaan ja käynnistävät tarvittavan toiminnan selvityksensä tulosten perusteella. Nuorisolaki määrittää tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 29.)

Etsivän nuorisotyön virallinen asema kuntien palveluverkostoissa ja säädökset tietojen luovuttamisesta mahdollistavat etsivän työn toteuttamista osana monialaista toimija-

verkostoa. Monialaisessa verkostossa etsivä nuorisotyö rakentaa muilta saamansa tiedon perusteella kontaktia palveluiden ulkopuolella oleviin tai ulkopuolelle jäämisen uhatta oleviin nuoriin ja saattaa heitä eteenpäin sopiviin palveluihin esimerkiksi koulutukseen, työpajoihin sekä työkokeiluun tai -harjoitteluun. Kunnissa etsivää nuorisotyötä tehdään monipuolisessa yhteistyössä esimerkiksi oppilaitosten, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 29 - 30.)

Etsivää nuorisotyötä voidaan tehdä monissa eri ympäristöissä. Perinteisenä työmuotona on katutyömalli, jossa työntekijät jalkautuvat kaupunkien keskustoihin ja lähiöihin. Verkostoissa ja verkossa tehtävä työ kuten sosiaalinen media ovat arkipäivää etsivässä nuorisotyössä. Joitakin kohderyhmiä ei löydetä kadulta eikä laitoksista. Internet ja sähköisten viestintämuotojen kehitys on synnyttänyt kokonaan uuden sosiaalisen tilan, jossa etsivä nuorisotyö voi toimia ja jota varten on kehitettävä uusia, sopivia menetelmiä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 54.) Esimerkiksi Kouvolan aikuiskoulutuskeskus verkostoituu nuorten kanssa muun muassa Facebook - sivustonsa kautta.

2.3 Etsivä työote

Etsivän työn lähtökohdat ja työote ovat hyödynnettävissä monissa palvelurakenteissa. Etsivän työn ideologia voi olla mukana työssä, jossa ei varsinaisesti käytetä etsivän työn menetelmiä. Etsivää työtettä voidaan soveltaa kaikissa palveluverkostoissa sinne missä ihmisiä syrjäytyy. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 103.)

Etsivällä työotteella tarkoitetaan työmenetelmää tai toimintatapaa, jolla työtä eri palveluissa tehdään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Etsivän työotteen ideologia perustuu ammatillisen etsivän työn perinteelle, jossa yhdistyy sekä nuorten tavoittaminen että ammattikuntien välinen yhteistyö. Kyse ei ole vain perinteisen etsivän työn tekemisestä kentällä, vaan jokaisen työntekijän omaan ohjaustyöhön soveltuvasta työmenetelmästä. Etsivä työote on yksi jokaisen työntekijän ammatillista työkalupakia. Kehittämistoiminnan tavoitteena on nuorten palveluverkostoihin sopivan työotteen mallintaminen. Työmenetelmää pyritäänkin levittämään osaksi työntekijöiden ja moniammatillisen palveluverkoston toimintaa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 104.)

3 NUORTEN AIKUISTEN OSAAMISOHJELMA KOUVOLAN AIKUISKOULUTUSKESKUKSESSA

Kouvolan aikuiskoulutuskeskus on yksi nuorten aikuisten osaamisohjelmaa toteuttava oppilaitos Suomessa (Aikuiskoulutuskeskus Kouvola). Opiskelijoita Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksen nuorten aikuisten osaamisohjelmassa on tällä hetkellä noin 100 (Arola 2014). Valtionavustuksella Kouvolan aikuiskoulutuskeskus sai vuodelle 2014 aloituspaikkoja 90. Valtakunnallisesti aloituspaikkoja myönnettiin 3644. (OPM 2014.) Kouvolan aikuiskoulutuskeskus on Kouvolan Ammatillisen Aikuiskoulutussäätiön ylläpitämä aikuiskoulutukseen erikoistunut oppilaitos. Oppilaitos on aloittanut toimintansa vuonna 1972. Vuosittainen opiskelijamäärä on noin 1500 aikuista 39 kuukauden pituisissa koulutuksissa ja noin 2500 aikuista 12 päivän täydennyskoulutuksissa. Aikuiskoulutuskeskuksen tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista aikuiskoulutusta sekä sitä tukevaa ja siihen liittyvää palvelu-, tutkimus- ja työtoimintaa. Kouvolan aikuiskoulutuskeskus tarjoaa osaamisohjelmaan koulutusta seuraavilla aloilla: hyvinvointiala, palvelualat, ajoneuvoala, logistiikka sekä rakennusala. (Aikuiskoulutuskeskus Kouvola.)

Nuorten aikuisten osaamisohjelman nuoriso-ohjaajana Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa toimii Pilvi Keränen. Hän on valmistunut Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta sosionomiksi vuonna 2010. Hän on työskennellyt Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa syksystä 2013 alkaen nuoriso-ohjaajan työnimikkeellä. Keräsen työtehtävä on valtakunnallisesti poikkeuksellinen, koska hänen työtehtävänsä on pysyvänä koulutuskeskuksessa. (Keränen 2014.)

Keräsen työnkuvaan kuuluu nuorten aikuisten osaamisohjelmassa olevien nuorten ohjaaminen koulutusohjelman keston aikana ja jo siinä vaiheessa, kun haastattelukutsut ovat lähteneet hakijoille. Hakijoihin otetaan yhteyttä ensin puhelimitse. Varhainen ohjaus käsittää sosiaalietuksien selvittämistä sekä muuta tarvittavaa ohjausta. Opintojen alkaessa nuoren kanssa käydään ohjauskeskusteluja, joissa selvitetään mahdolliset oppimisen vaikeudet sekä niissä tarvittavan tuen määrä sekä muut mahdolliset oppimista hidastavat ja edistävät tekijät. Jatkokeskustelut käydään esimerkiksi yhdessä opiskelijan, kouluttajan ja ohjaajan kesken. Opintojen henkilökohtaistaminen tehdään yhdessä kouluttajan kanssa. (Keränen 2014, 5 - 6.)

Työtään Keränen kuvailee opinto-ohjaajan ja kuraattorin työn yhdistelmäksi. Merkittävä osa hänen työnkuvaansa on verkostojen luominen yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyötahoja ja -kanavia, joiden kautta NAO-nuoria etsitään osaamisohjelmaan, ovat muun muassa sosiaalitoimi, etsivä nuorisotyö, työ- ja elinkeinokeinotomisto, Parik-säätiö, lehtimainonta, erilaiset tapahtumat kuten kauppakeskus Veturissa Kouvolassa toteutettu Osaajat kohtaavat kampanja sekä sosiaalinen media kuten Facebook. (Keränen 2014.)

Keränen on myös mukana erilaisissa hankkeissa. Tällä hetkellä Kouvolan aikuiskoulutuskampus on yhtenä oppilaitoksena mukana Pedaali-hankkeessa, jonka tavoitteena on aikuiskouluttajien osaamisen vahvistaminen näyttötutkintoprosessin eri vaiheissa, pedagogisen johtamisen kehittäminen sekä verkostoyhteistyön ja osaamisen jakamisen kulttuurin vahvistaminen. Pedaali-hanke on Opetushallituksen rahoittama ja se toteutetaan ajalla 1.8.2013 - 31.12.2014. Hanke liittyy vahvasti nuorten aikuisten osaamisohjelmaan. (Pedaalihanke 2014.)

Keränen kertoo nuorten aikuisten osaamisohjelman mielestään toteutuneen tähän mennessä hyvin. Koulutuksesta ei ole vielä valmistunut nuoria, mutta ensimmäisiä tutkinnon osia on jo suoritettu. Ensimmäiset nuoret valmistuvat joulukuussa 2014. Osa nuorista on työllistynyt jo koulutuksen aikana, etenkin myynnin koulutusohjelmasta. Nuoria on mukana myös erilaisissa hankkeissa. Keränen kertoo, että osaamisohjelman nuorten suurimmista ongelmallista ovat opintojen keskeyttämiset. Syyksi hän ei näe varsinaisesti koulutuksen sisältöä vaan sitä, että ala on ehkä ollut väärä. Nuorilla on mahdollisuus tutustua oppilaitoksessa eri aloihin, jos nuorella on vaikeaa tietää, mikä ala kiinnostaa. Keskeyttämisiiä pyritään ehkäisemään muun muassa ryhmäytymisellä. (Keränen 2014.)

Seija Koskela(2013) on käsitellyt toimintatutkimuksessaan muun muassa opintojen keskeyttämistä, joka on NAO-nuorten kohdalla tyypillinen heitä yhdistävä tekijä heidän opintohistoriassa. Opintojen keskeyttämistä ja opintojen etenemättömyyttä pidetään yhtenä toisen asteen koulutuksen vaikeimmista ongelmista. Keskeyttämisissä on eroja oppilaitosten välillä sekä oppilaitosten sisällä, eri alojen välillä. Keskeyttäminen näyttää vaihtelevan myös taloudellisten suhdannevaiheiden mukaisesti.

Tilastokeskuksen 20.3.2014 julkaiseman tutkimuksen mukaan tutkintoon johtavan koulutuksen keskeytti 5,5 %, eikä jatkanut mihinkään tutkintoon johtavaan koulutuk-

seen lukuvuoden 2011 - 2012 aikana. Lukiokoulutuksen keskeyttämisprosentti oli 3,5 %, ammatillisessa koulutuksessa 8,7 %, ammattikorkeakoulussa 8,5 % ja yliopistokoulutuksessa 6,4 %. Toisen asteen koulutuksia tarkastellessa 18 vuotta täyttäneistä lukion keskeyttäneistä 46 % jatkoi muuhun koulutukseen ja 19 % siirtyi työelämään. Ammatillisessa koulutuksessa vastaavat prosentit olivat 10 ja 30. Miehet keskeyttivät koulutuksen, ammatillista koulutusta lukuun ottamatta, naisia useammin. Naiset puolestaan keskeyttivät ammatilliset opinnot miehiä useammin. Eniten keskeytyksiä oli luonnontieteen aloilla. Suhteellisesti vähiten opintoja keskeytettiin sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä koulutusaloilla, joihin sisältyy esimerkiksi palo- ja pelastuskoulutusta. Vuonna 2012 oppisopimuksen keskeytti, neljän kuukauden koeajan aikana 1,6 % oppisopimusopiskelijoista. Koeajan jälkeen keskeytti 7,3 %. Peruskoulun tavalla tai toisella keskeyttäneitä oli vuonna 2012 - 2013 yhteensä 287. Oppivelvollisuutensa kevätkaudella laiminlyöneitä oli 85 ja oppivelvollisuusiän ohittaneita, ilman peruskoulun päästötodistusta saaneita yhteensä 202. Yli puolet näistä koulupudokkaista oli poikia. (SVT 2012.)

Koskela mainitsee toimintatutkimuksessaan, että vuonna 2003 tehdyn tutkimuksen, jonka nimeä hän ei tarkemmin mainitse, mukaan huipputyöllisyyden aikana opintojen keskeytysten määrä on ollut suurta, kun taas vastaavasti lamakauden aikana keskeytysten määrä on ollut vähäisempää. Euroopan unionin jäsenmaissa ja Yhdysvalloissa on tarkasteltu pitkään opintojen keskeyttämistä sekä koulutuksen ulkopuolelle jäämistä ja on tultu siihen tulokseen, että yhteistä kaikille maille oli se, että perheiden sosiaaliset olot vaikuttavat merkittävästi opintojen keskeytyksiin. Erityisen alttiita opintojen keskeyttämisille ovat nuoret, jotka tarvitsevat opinnoissaan erityistä tukea sekä maahanmuuttajataustaiset nuoret. (Koskela 2013, 28 - 29.)

Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa osaamisohjelmassa olevien nuorten poissaoloja seurataan. Aluksi yhteydenpitoa käydään puhelimitse tai sähköpostitse. Viiden päivän poissaolon jälkeen lähetetään kirjallinen kutsu keskusteluun. Keräsen mukaan poissaolojen syy selviää usein keskustelemalla nuoren kanssa. (Keränen 2014.) Opintojen alussa kaikille osaamisohjelman opiskelijoille jaetaan yhteiset poissaolokäytänteet, jossa selvitetään edellä mainitut poissaolokäytänteet. Keskusteluissa opiskelijalle annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi ja kertoa tilanteestaan. Mahdolliseen ongelmaan tai ongelmiin haetaan yhdessä ratkaisua. Onnistumisiksi voidaan katsoa ne asiat, joita opiskelija ei olisi ehkä tuonut esiin ilman keskustelua esimerkiksi motivaation lasku,

oppimisvaikeuksista johtuvat ongelmat tai taloudelliset ongelmat. (Keränen 2014, 7 - 8.)

Koulutusaloista ajoneuvo-ala on tällä hetkellä vetovoimaisin. Myös liikunta- alan sekä koulunkäynnin ohjauksen tutkinnot ovat suosiossa. Koulutusalat kestävät noin 1,5 vuotta ja ovat ammattitutkintoja, joihin kuuluu näyttöjen suorittaminen. (Keränen 2014.) Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa maahanmuuttajat ovat vähemmistönä Kouvolassa. Heidän esteenä on usein liian heikko kielitaito. Koulunkäynnin ohjauksen koulutusohjelmassa maahanmuuttajille on kiintiöpaikka. (Keränen 2014.)

Nuorille pyritään antamaan kaikki mahdollinen tuki, jotta nuori saisi itselleen ammattitutkinnon ja mahdollisuuden työllistyä. Koulutuslinjat kouluttavatkin aloille, joissa on töitä. (Keränen 2014.)

Keräsen oman työkokemuksen mukaan NAO-nuori on haastavammillaan, kun nuorella on paljon keskeytyneitä peruskoulun jälkeisiä koulutuksia ja niihin on liittynyt pettymyksiä. Nuorella on ongelmia elämänhallinnan suhteen, hänellä on esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelma tai molempia. Nuorella on ongelmia motivaatiossa tai hänellä on oppimisen ongelmia. Työkokemuksen tai sosiaalisen verkoston puuttuminen lisää myös nuoren haasteellisuutta. (Keränen 2014.)

Parhaimmillaan Keräsen kokemuksen mukaan NAO-nuori on silloin, kun nuori keskeytyneiden koulutusten myötä on saanut selkeyttä uravalintaansa eikä koe keskeytyksiä pettymyksinä. Nuori on motivoitunut opiskeluun, ja hänellä on selkeät tavoitteet tulevaisuutensa suhteen. Nuoren elämänhallinta on kunnossa. Nuori omaa hyvät sosiaaliset taidot ja hänellä on hyvä sosiaalinen tukiverkosto. Nuorella on työkokemusta, joka helpottaa muun muassa työssäoppimispaikkojen löytämistä ja niissä pärjäämistä. (Keränen 2014.)

3.1 Osaamisohjelman tavoitteet ja rakenne

Nuorten aikuisten koulutusohjelmassa suoritetaan eri alojen ammattitutkintoja näyttötutkintoina ja yksi ammattitutkinto kestää noin 1,5 vuotta. Nuorten aikuisten koulutusohjelma perustuu hakevaan ja tukevaan toimintaan ja siihen haetaan erillinen rahoitus valtiolta vuosittain. (Arola 2014.) Oppilaitoksella on rahoitus nuorten aikuisten osaa-

misohjelmaan vuodelle 2014. Rahoitusta saa osaamisohjelmasta saatujen tulosten perusteella. (Keränen 2014.)

Nuorten aikuisten osaamisohjelma opiskelija voi olla työssä oleva, työtön tai työmarkkinoiden ulkopuolella esimerkiksi vanhempainvapaalla oleva nuori. Opiskelijan on oltava opinnot aloittaessaan 20 - 29-vuotias, mutta myös 19-vuotias, joka puolen vuoden sisällä täyttää 20 vuotta, voi aloittaa osaamisohjelmassa. (Heinonen 2013, 11.)

Tavoitteena nuorten aikuisten osaamisohjelmalla on kouluttamattomille nuorille suunnattujen opiskelupaikkojen lisääminen, ammatilliseen peruskoulutukseen ottamisen kriteerien uusiminen (etusijalla) sekä koulutuspaikkojen uudelleen kohdentaminen. Tavoitteena kokonaisuudessaan on taata kaikille peruskoulun päättäneille opiskelupaikka. (Heinonen 2013, 2.)

3.1.1 Ammatillinen perustutkinto, ammatti- ja näyttötutkinto

Nuorten aikuisten osaamisohjelman tutkinnot ovat ammatillisia perustutkintoja, joissa tutkintojen suorittamisen edellytyksenä on neljästä näytösosiosta koostuvien näyttötehtävien hyväksytty suorittaminen. Ammatillisessa perustutkinnossa siis osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa myös ammatillisena peruskoulutuksena. (Opetushallitus 2011, 18.) Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa ammatillisissa oppilaitoksissa, erityisoppilaitoksissa sekä kansanopistoissa. Ammatillisen perustutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle ammattitaitoon liittyvää tarpeellista tietoa ja taitoa sekä antaa valmiuksia itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. Perustutkinto on laajuudeltaan 120 opintoviikkoa, ja se voidaan suorittaa joko ammatillisena perustutkintona tai näyttötutkintona. (Opetushallitus.)

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot ovat etenkin aikuisille suunnattuja tutkintoja, jotka suoritetaan aina näyttötutkintoina. (Opintoluotsi 2010). Ammattitutkinnon suorittajalla on jo jonkun alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä lisäksi täydentäviä että syventäviä opintoja ja noin kolmen vuoden työkokemus. Ammattitutkinnossa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytettävä ammattitaito. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Henkilö, jolla on alan peruskoulutus tai sitä vastaavat tiedot ja taidot sekä lisäksi täydentäviä että syven-

täviä opintoja ja noin viiden vuoden työkokemus, pystyy suoriutumaan erikoisammattitutkinnosta. (Opetushallitus 2011, 18.)

Näyttötutkintojärjestelmä tarjoaa joustavan tavan osoittaa, uudistaa ja ylläpitää ammatillista osaamista tai mahdollistaa pätevöitymisen myös uuteen ammattiin. Ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintona. (Opetushallitus 2011, 15.) Näyttötutkinto suoritetaan työpaikoilla työtehtävissä näyttötutkinnon perusteissa määrätyllä tavalla. Tutkinnon rakenteesta päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Näyttötutkinnon tutkintonimikkeet on suojattu ammatillisesta koulutuksessa annetussa laissa (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 45 §) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998, 12§.) Niiden tulee olla lain-säädännön mukaisia. (Opetushallitus 2011, 15 - 18.) Näyttötutkintojärjestelmän keskeiset periaatteet ovat kolmikantayhteistyö, tutkintojen riippumattomuus ammattitaidon hankkimistavasta, tutkinnon tai sen osan suorittaminen osoittamalla ammattitaito tutkintotilaisuuksissa sekä henkilökohtaistaminen (Opetushallitus 2011, 15).

3.1.2 Oppisopimus

Ammatillisen näyttötutkinnon voi suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena. Osa nuorten aikuisten osaamisohjelman nuorista suorittaa ammattitutkintonsa oppisopimuksella myös Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa. (OPM 2014.)

Matti Vanhasen hallitus teki vuonna 2007 hallitusohjelmaan uudistuksia myös koulutusjärjestelmään. Koulutusjärjestelmän uudistuksella hallitus halusi vastata globaaliin haasteeseen koskien ammatti- ja väestörakennemuutosta. Uudistuksilla pyritään vastaamaan paremmin osaamis-, koulutus-, tutkimus- ja työelämän haasteisiin. Lisäksi hallitus halusi vahvistaa oppisopimuskoulutusta järjestämismuotona ja ryhtyä toimiin koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi. Jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle tulee turvata koulutuspaikka sekä riittävä opintojen ohjaus ja tukitoimet. Riittäväillä tukitoimilla pyritään vähentämään nuorten putoamista koulutusjärjestelmästä kokonaan. (Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 2007, 28.)

Oppisopimuskoulutuksen ohjeistukset pohjautuvat asetukseen ammatillisesta koulutuksesta (603/2005, 6 §). Oppisopimuskoulutus soveltuu yli 15-vuotiaista nuorista ylöspäin ja sillä voi opiskella lähes kaikkiin ammatillisiin tutkintoihin. Oppisopimus

on työnantajan ja opiskelijan välinen määräaikainen työsopimus, johon kuuluu ammattiin kouluttaminen työpaikalla. Oppisopimukseen kuuluu myös henkilökohtainen opiskeluohjelman laatiminen Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden pohjalta. Oppisopimuskoulutuksella voidaan suorittaa ammatillisia perustutkintoja ja lisäksi se voi olla valmistavaa koulutusta näyttötutkintona suoritettaviin ammatillisiin perustutkintoihin, ammatti- tai erikoisammattitutkintoihin. Suurin osa oppisopimuskoulutuksesta tapahtuu työpaikalla opiskelijan työpaikkakouluttajan valvonnassa ja ohjauksessa. Työpaikkakouluttaja toimii yhdyshenkilönä työpaikan ja oppilaitoksen välillä ja toimii opiskelijan tukihenkilönä. Hän vastaa oppimisen arvioinnista. Työpaikalla saatavan koulutuksen lisäksi koulutusta täydennetään teoriaopinnoilla. Näistä koulutuksista vastaavat pääosin ammatilliset oppilaitokset sekä aikuiskoulutuskeskukset. Ammatillisen perustutkinnon voidaan suorittaa myös näyttötutkintona. Näyttötutkinnon ottaa vastaan tutkintotoimikunta. Oppisopimuskoulutuksen kesto on yhdestä vuodesta kolmeen vuoteen ja koulutuksen aikana opiskelija saa työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Oppisopimuskoulutus paikan saaminen edellyttää työpaikkaa, jonka opiskelija tulee hankkia itse. Työpaikalla tulee olla käytössä koulutuksen järjestämiseen riittävästi tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeellinen työvälineistö sekä ammattitaitoista henkilökuntaa opiskelijan vastuulliseksi kouluttajaksi. Työtehtävien tulee olla monipuolisia sekä niiden tulee soveltua suoritettavaan tutkintoon. (Oppisopimuskoulutus.)

4 ELINIKÄINEN OHJAUS NUORTENAIKUISTEN OSAAMISOHJELMASSA

Nuorisotakuun toteuttaminen edellyttää sujuvaa ohjausta. Ohjausta, työelämävalmiuksia ja työelämä tietoutta tulee vahvistaa kaikilla koulutusasteilla perusopetuksesta lähtien. Euroopan unionin laajuinen nuorisotakuu sisältää elinikäisen ohjauksen mallin. Elinikäisen ohjauksen malli sisältää kaikkia niitä toimia, joilla kaikenikäiset kansalaiset voivat määritellä valmiutensa, taitonsa ja kiinnostuksensa missä tahansa elämän vaiheessa, tehdä ammattiin ja koulutukseen liittyviä päätöksiä sekä hallita yksilöllistä kehitystään oppimisessa, työssä tai muussa toiminnassa, jossa valmiuksia tai taitoja opitaan ja käytetään. Elinikäisen ohjauksen palveluja tuotetaan muun muassa koulutuksissa ja työvoimahallinnossa, työpaikoilla, järjestöissä. Elinikäisen ohjauksen tarve on etenkin ammatillisen ja korkeakoulutuksen aikana. (TEM 2012, 46.) Ilman elinikäistä ohjausta nuorisotakuu voi auttaa vain tilapäisesti syrjäytymisen ehkäisyssä,

mutta elinikäisen ohjauksen kanssa se voi olla ponnahduslautana parempaan tulevaisuuteen (Borbély-Pecze & Hutchinson 2013, 5).

Elinikäisen ohjauksen tavoitteena on luoda uranhallintataitoja kaikille kansalaisille, etenkin nuorille, jotka tarvitsevat näitä taitoja läpi elämänsä. Esimerkiksi Tanskassa on nuorten ohjauskeskus 15 - 17-vuotiaille. Keskukseen lakisääteisenä velvollisuutena on tehdä nuorille yksilölliset koulutussuunnitelmat. Alle 25-vuotialle, jotka eivät ole työelämässä, koulutuksessa tai he ovat kouluttamattomia, tulee järjestää ohjausta. (Borbély-Pecze & Hutchinson 2013, 8 - 9.)

4.1 Ohjauksen merkitys osaamisohjelmassa

Ohjauksella on merkittävä rooli nuorten aikuisten osaamisohjelmassa. Erityisesti opintojen alkuvaiheen matalan kynnyksen tukeminen on tärkeää, koska kyseessä on vaativa ryhmä. Siitä huolimatta, että NAO-opiskelijat ovat aikuisia, ei heidän kohdalla voida lähteä siitä oletuksesta, että aikuinen on itseohjautuva ja aktiivinen. Tukea antavalla henkilöllä tulee olla kasvot ja tarpeellinen tuki tulee olla lähellä. Nuoria on pidettävä jatkuvassa ohjausotteessa, jotta vähitenkin motivoituneet saisivat tutkinnon osia tai koko tutkinnon suoritettua. (Hyvönen 2013, 28.)

Ohjaus on laajentunut opinto-ohjauksesta tai uraohjauksesta yleiseksi elämänsuunnittelun menetelmäksi, jolloin työtä tai opintoja ei käsitellä yksinään vaan samalla kartoitetaan niiden merkitystä osana hyvää elämää. Ohjauksessa voidaan puhua myös jaettujen kulttuuristen merkitysten ja ohjattavan omakohtaisen mielekkyyden etsimisestä. (Onnismaa 2011, 15 - 16.) Ohjausta voi kuvata myös identiteettineuvotteluna, jonka tavoitteena on uuden luottamuksen rakentuminen. Ohjaajan on pyrittävä lisäämään ohjattavan omaa vastuuta elämästään sekä luomaan ja tukemaan sosiaalisia verkostoja, joilla ohjattava vahvistaa oma identiteettiään. (Onnismaa 2011, 157.)

Ohjaus voidaan nähdä myös ammatillisena toimintana. Ammatillisen toiminnan tavoite on tukea ohjattavaa selventämään ja muotoilemaan elämäntoimintoja siten, että hän voisi elää elämäänsä paremmin. Tällä pyritään siihen, että ohjattava tunnistaa hänen toimintaan ja elämään vaikuttavat ja sekoittavat tekijät sekä oppii käsittelemään niitä. Eli ohjaus voi toimia myös oppimisen paikkana. Lisäksi ohjauksella pyritään huomiomaan eri elämänalueet ja sillä pyritään kokonaisvaltaiseen ohjaamiseen. Sen toimintaympäristönä toimii yleisesti koulutuksellinen ja ammatillinen ohjaus ja neuvonta,

kun ohjausta tarkastellaan kasvatuksen ja koulutuksen kautta. (Vanhalakka–Ruoho & Kauppila 2012, 91.)

Puhuttaessa ohjauksen teoreettisesta kehittämisestä tarkoitetaan sillä ohjauksen monipuolista laatutason kehittämistä. Siinä on kyseessä ohjaajan ja ohjattavan vuorovaikutuksellinen toiminta, jolla tarjotaan lähtökohtia ja perusteita ohjattavan omalle toiminnalle ja prosessoinnille. Perusehtoina ohjaamisessa on ohjattavan kasvua helpottavan oppimisympäristön luominen. Ohjattavan kasvua ja muutosta ei voi pidemmälle tulevaan suunnitella, mutta niille edellytykset voidaan kuitenkin luoda. (Ojanen 2012, 137.) R. Vance Peavyn kehittämässä sosiodynaamisen ohjaamisen menetelmässä käsitellään ohjattua osallistumista, jolla tarkoitetaan ohjattavan konkreettista itsetekemistä sekä toiminnan seuraamista, jota ohjattava haluaa itse oppia tekemään. Ohjatussa osallistumisessa tärkeää on ohjattavan kuunteleminen, toisen arvojen kunnioittaminen sekä vuorovaikutus ohjaajan ja ohjattavan välillä on dialogista. (Peavy 2006, 94 - 95.) Peavyn mukaan ohjaaja toimii eettisesti oikein, kun hän välttää heikentämästä ohjattavan minäkuvaa eikä suhtaudu ohjattavaan epäkunnioittavasti tai halventavasti. Sen sijaan ohjaaja toiminnallaan voi parantaa ohjattavan kykyä itsenäiseen ajatteluun, tuntemiseen ja toimintaan. (Peavy 2006, 21.) Äärimmäisenä riskinä nuorten ohjaamisessa ja tukemisessa on, että se näyttäytyy hyysäämisenä. Nuorta kohdellaan lapsena esimerkiksi: ”Ei työelämässäkään perään soitella ja täällä pitää käyttäytyä kuin aikuinen.” (Souto 2014, 7.)

4.2 Ohjauksen merkitys opintojen keskeyttämisen ehkäisyssä

Opiskelujen keskeyttäminen ja luovuttaminen on usein NAO-opiskelijoille helppo ratkaisu, siksi koulutuksen aikana keskeyttämisen ehkäisyyn on kiinnitettävä erityisen paljon huomiota. Jo koulutuksen alkuvaiheessa on tarpeen selvittää ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet edellisten opintojen keskeytyksiin. Käytännössä se tarkoittaa keskusteluja opiskelijoiden kanssa ja yhteisiä käytännön suunnitelmien laatimisia. (Hyvönen 2013, 26.)

Ammatillinen koulutus on yksi huomattavimmista yhteiskuntaan integroitavista teki- jöistä. Työelämä- ja yhteiskuntakeskeisessä viitekehyksessä koulutusjärjestelmä ja työelämä nähdään normaliteetin ja tuottavuuden merkinä. Opintojen keskeyttäjä on usein ongelmatapaus, joka ei mahdu normaalisuuden alueelle. Sosiaalisten ongelmien kasautuminen vaikuttaa nuorten selviytymiseen yhteiskunnassa, jonka ihanteet koros-

tavat koulutusta ja työtä. Tästä syrjäytyneen nuoren elämään liittyy haitallista joutilaisuutta, joka rikkoo helposti normaalit sosiaaliset suhteet elämästä ja voi johtaa esimerkiksi päihteiden ongelmakäyttöön, yhteiskunnan normien vastaiseen elämäntapaan, passiivisuuteen ja sosiaaliseen eristäytymiseen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna toisen asteen opinnot keskeyttäneet nuoret nähdään riskiryhmänä. Opintojen keskeyttäminen voi johtaa kielteiseen suhtautumiseen koulutusta ja työtä kohtaan, sosiaaliseen eristäytymiseen ja lopulta nuoren syrjäytymiseen yhteiskunnassa. (Koskela 2013, 29.)

Yhteiskunnan kannalta opintojen keskeyttäminen katsotaan ongelmaksi, koska koulutukseen käytetyt varat menevät hukkaan ja koulutuksen työvoiman tuottamistehtävä ei toteudu. Yksilön kannalta nähtynä opintojen keskeyttäminen aiheuttaa koulutuksen puuttumisen ja siitä seuraavat työnsaantiongelmat. (Koskela 2013, 29 - 30.)

Aina opintojen keskeyttäminen ei ole negatiivinen asia, erityisesti silloin, kun keskeyttämisen syynä on koulutuksen vaihtaminen mieluisampaan ja toivotumpaan opiskelupaikkaan. Joten opintojen keskeyttäminen ei aina tarkoita koulutuksen kokonaan lopettamista. (Koskela 2013, 30 - 31.)

Opintojen ohjaukseen panostamisen on koettu olevan tärkein keino ehkäistä opintojen keskeytyksiä. Etenkin opintojen alkuvaiheessa ohjauksen merkitys korostuu, koska silloin rakennetaan pohja koko opiskeluajalle. Opintojen alussa tulisi erityisesti tukea opiskelijoiden ryhmäytymistä ja opintoihin kiinnittymistä sekä ohjata luomaan opiskelijoille hyvät opiskelutottumukset. Ohjauksen tulee olla henkilökohtaista. (Koskela 2013, 35.) Ohjauksellisilla työtavoilla voidaan tukea ihmisten mahdollisuuksia sijoittaa ura- ja elämänsuunnittelu oman elämänsä osaksi ja toisaalta ohjaus auttaa löytämään oman paikkansa työelämässä tai muilla elämän osa-alueilla. (Onnismaa 2011, 15.) Tukitoimista merkittävämpiä ovat henkilökohtaisen ohjauksen ja vastuukouluttajan tuen saavuttavuus. Opintopsykologin palveluilla voidaan keskittyä motivointiin ja elämänhallinnan tilanteisiin. Opintojen alussa järjestettävät orientoivat opinnot ovat mm. työelämätaitojen kehittämistä, uravalmennusta sekä osaamiskartoituksen tekemistä. (Hyvönen 2013, 26.)

4.3 Ryhmäyttäminen

Opintojen alun ryhmäyttämällä tavoitellaan opiskelijoiden sitoutumista opiskelu ympäristöön ja -yhteisöön, omaan ryhmäänsä tutustumista ja kiinnittymistä, hyvän ryhmähengen luomista sekä omaan ammattialaansa tutustumista. Opintojen alkuvaiheen sitoutuminen ja kiinnittyminen opintoihin on tärkeää, koska positiiviset kokemukset ryhmästä luovat myönteisen perustan opintoihin. Sitoutuminen opiskeluun ja opiskelu ympäristöön syntyy ryhmän kautta. Opettaja ja oppilaitos voivat vaikuttaa tietoisesti ryhmän muodostumiseen panostamalla opintojen alkuvaiheen opiskelijoiden ryhmäyttämiseen. Ryhmäyttämisen on todettu ehkäisevän varhaista keskeyttämistä ammatillisessa koulutuksessa. (Lähtenmäki 2007, 3 - 4.)

Ryhmäyttämistä voidaan jatkaa opintojen myöhemmässäkin vaiheessa esimerkiksi koulun ulkopuolella tapahtuvana toimintapäivänä. Näissä ryhmäyttämisharjoituksissa voidaan keskittyä ongelmanratkaisutaitojen, vuorovaikutustaitojen sekä yhteistoiminnan kehittämiseen. Onnistuneen ryhmäyttämisen kautta opiskelija saa kokemusta siitä, millaisia yhteistyötaitoja häneltä vaaditaan ryhmässä toimimiseen, vuorovaikutukseen, ongelmanratkaisuun, tavoitteiden saavuttamiseen sekä itsensä ilmaisemiseen. Työelämässä arvostetaan yhteistyökykyistä, erilaisissa tiimeissä ja työryhmissä toimivaa työntekijää. (Lähtenmäki 2007, 4.)

Oppiminen tapahtuu sosiodynaamiselta kannalta ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja viestinnän kautta. Sosiodynaaminen ryhmäohjaus perustuu kolmeen konstruktivistiseen oppimista koskevaan periaatteeseen. Ensimmäinen periaate on, että ryhmäohjausta tapahtuu osaamisen lisäämiseen ja näkökulmien tarkistamiseen sopivassa oppimisympäristössä. Toinen periaate on käyttää ryhmän ohjauksessa toimintaan perustuvia oppimismenetelmiä. Kolmannen periaatteet mukaan ihminen oppii parhaiten saadessaan rohkaisua ja rakentavaa tukea, joita hyvin ohjatut ryhmät tarjoavat. (Peavy 2006, 109.)

4.4 Aikuisopetuksen ohjausmalleja

Aikuisohjaus painottuu vahvasti kokemuksellisuudelle. Aikuinen myös nuoriaikuinen on jo elämäkokemuksensa muokkaama yksilö, jolloin hänen kokemustaan on hyvä hyödyntää opinto- ja työelämän ohjauksessa.

Aikuisen oppiminen nähdään monikenttäisenä, ja se on integroituna prosessina holistiseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Aikuisen ohjauksen perusteena on yleisesti kokonaisvaltainen eli holistinen ohjausmalli, jonka ovat kehittäneet Raoul van Esbroeck ja A.G. Watts (1998). Aikuisen moniperspektiivinen elämänkenttä tuo koulutukseen ja työhön kokemusrikkauden lisäksi yhteensovittamisen vaatimuksia ja ristiriitoja. (Vanhalakka-Ruoho & Kauppila 2012, 102.)

4.4.1 Kulttuuris-yhteiskunnallinen ohjausnäkemys

Kulttuuris-yhteiskunnallinen ohjausnäkemys on, että kokemuksellisuus, merkityksenanto ja elämän tarkoituksellisuus ovat jokaisen ihmisen keskeinen kyky ja tarve. Yksilön toimintaa ohjaavat kokemukseen pohjautuvat merkitykset ja havainnot. Ohjausprosessin on rakennuttava yksilön elämän kokemusten varaan. (Vanhalakka-Ruoho & Kauppila 2012, 94.)

Kokemuksellisen oppimisen teoriassa kokemus korostuu, mutta sen merkitys tunnustetaan muissakin oppimisen teorioissa. Oppiminen on aina suhteessa siihen, mitä olemme aiemmin kokeneet. Ihmisen maailmankuva rakentuu hänen elämäkokemuksen pohjalta. Yksilön persoonallisuus on hänen siihenastisensa elämänsä kokemushistorian tulos. Aiemmat kokemukset määrittelevät seuraavan kokemuksen sisältöä. (Ojanen 2012, 97.) Kokemuksellisuus on nähty avaintekijäksi erityisesti aikuiskoulutuksessa. Aikuiskasvatuksen strategioiden kehittämisessä on edistytty miettimällä miten oppijoille tarjotaan oppimista siten, että heidän mielenkiintonsa opiskeluun säilyy. Kokemuksellisen oppimisen suosio aikuisten parissa paljastaakin sen, miksi monet pitävät oppimista pitkästyttävänä tai jopa pelkäävät sitä tai jopa miksi iäkkäämmät ihmiset oppivat sellaista, mikä heitä kiinnostaa. Kokemuksellisen oppimisen kehittäjä David Kolb (1984) toteaa: *”On vaikea oppia sellaista, mistä ei ole kiinnostunut”*. (Ojanen 2012, 95 - 96.)

4.4.2 Sosiodynaaminen ohjaus

R. Vance Peavyn kehittämä sosiodynaamisen ohjauksen ideana on, että ohjauskäytännöt olisivat enemmän rakentavia dialogeja, eikä valmiita alistavia monologeja. Hän uskoi sosiaalisen vaikuttamisen tärkeyteen dynaamisissa prosesseissa, joissa itseä tai minuutta konstruoidaan eli muodostetaan. Hän halusi korostaa inhimillisen kokemuk-

sen relationaalista, suhteessa olemiseen liittyvää luonnetta. Sosiodynaamisen ohjauksen ero muihin ohjaussuuntausten välillä on, että sosiodynaaminen ohjaus ei psykopatalogisoi ihmistä ja heidän toimintaansa, eikä kohtelee heitä objekteina turvautumalla erilaisiin luokitteluihin ja diagnooseihin. Sosiodynaaminen ohjaus ei ole terapiamuoto vaan oppimisprosessi, yhteisen konstruoinnin prosessi ja elämän suunnittelun prosessi. Prosessin tarkoitus on näköalojen laajentaminen, valintojen tekemisen tukeminen, voimavarojen vahvistaminen, mahdollisuuksien hyödyntäminen ja siten henkilökohtaisen vapauden lisääminen. (Peavy 2006, 19 - 20.) Sosiodynaamisen ohjauksen tarkoituksena on auttaa ihmistä tunnistamaan saavutuksiaan, henkilökohtaisia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan. Ohjauksella tuetaan ja ohjataan ihmistä voimavarojensa kehittämisessä. Tätä kautta hän löytäisi kyvyn päästä elämässä eteenpäin. Ihmisen ongelmat ovat usein seurausta muiden ihmisten välisen viestinnän epäonnistumisesta, suhteiden särkymisestä tai väärinkäytöstä tai ihmisen toiveiden ja tilanteen tarjoamien mahdollisuuksien välisistä ristiriitaisuuksista. (Peavy 2006, 25 - 27.)

5 OPINNÄYTETYÖN ASETELMA

5.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksemme tavoitteena oli saada kokemustietoa Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa opiskelevilta nuorilta, jotka opiskelevat Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa osana nuorisotakuuseen kuuluvan koulutustakuun piirissä. Opinnäytetyöllämme annamme tilaajallemme Kouvolan aikuiskoulutuskeskukselle nuorten sanomaa osaamisohjelmasta. Nuorilta kerätään kurssipalautetta kouluttajien toimesta. Mutta työllämme annamme vielä kokonaisvaltaisempaa kuvaa nuorten aikuisten osaamisohjelmasta, eikä vain yhden koulutusalan näkökulmasta.

Halusimme saada nuorilta tietoa miten osaamisohjelma on heidän mielestään toteutettu ja minkä he kokivat osaamisohjelmassa hyvänä ja mitä kehitettävää he löytävät ohjelmasta. Meitä kiinnosti tietää myös miten osaamisohjelma poikkeaa nuorten aiemmista opiskelukokemuksista ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Halusimme myös tietää, onko tällä hetkellä opiskeltava ala sitä omaa alaa.

Tutkimuskysymyksemme on:

1. Miten nuoret kokevat nuorten aikuisten osaamisohjelman?

- 1.2 Mitkä ovat nuorten mielestä osaamisohjelma hyvät puolet?
- 1.3 Mitä kehitettävää nuoret näkevät osaamisohjelmassa?
- 1.4 Miten osaamisohjelma eroaa aiemmista opiskelukokemuksista?

5.2 Aiempia tutkimuksia ja projekteja

Suomen nuorisoyhteistyöjärjestö Allianssi on toteuttanut Onnistunut nuorisotakuu-hankkeen, jonka suunnitelman mukainen toteutusaika on ollut. 1.8.2013 - 30.6.2014 välisenä aikana. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama projekti. Hankkeen loppuraportti julkaistiin 27.5.2014. Hankkeessa on arvioitu nuorisotakuun onnistumisista erityisesti nuorten näkökulmasta. Hankkeessa on ollut mukana kolme kuntaa: Kera-va, Lohja ja Loviisa. Hankkeessa on kartoitettu kysely- ja haastattelumenetelmin miten nuorisotakuuta toteuttavat toimijat tekevät yhteistyötä 4-P- mallin (public-private-people-partnership) mukaan, mitkä käytännöt ovat osoittautuneet toimiviksi ja mitä tulisi kehittää. Lisäksi ryhmähaastatteluiden avulla on selvitetty hankekuntien nuorten kokemuksia nuorisotakuun toimenpiteistä. (Allianssi Ry; RR -tietopalvelu.)

Haastatteluissa nuorten näkemykset ja tiedot nuorisotakuusta kertoivat, että nuorisotakuun on koettu tarjoavan mahdollisuuksia ja parantavan nuorten asemaa yhteiskunnassa. Konkreettisista toimenpiteistä ja palvelumuodoista puhuttaessa nuorten näkemyksissä ilmeni hajontaa, etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta saivat kiitosta kun taas TE- palvelussa nähtiin runsaasti kehittämistarpeita, poikkeuksena Loviisan TE- palvelut, jotka saivat runsaasti kiitosta. Suurimmalle osalle haastatelluista nuorista nuorisotakuu käsitteenä oli ennen haastattelua vieras tai ainakin osittain tuntematon käsite. Tutkimuksessa ehdotetaan, että nuorten tietämystä nuorisotakuun tarjoamista mahdollisuuksista tulisi lisätä. Nuoret kokivat, että nuorisotakuulle on annettu liian kovat tavoitteet heti sen toteuttamisesta lähtien ja tavoitteiden toteuttaminen vaatii aikaa. (Ervamaa 2014, 23.)

Koulujärjestelmään arvioitaessa nuoret ilmaisivat yhteishakujärjestelmän epäoikeudenmukaisuuden, koska alle 25-vuotiaiden on karenssin uhalla osallistuttava yhteishakuun, vaikka nuori olisi vasta pohtimassa hänelle sopivaa alaa. ”Pakkohaun” seurauksena aloitetut opinnot johtavat herkemmin opintojen keskeytyksiin, väärälle alalle kouluttautumiseen tai opintojen läpäisemiseen minimituloksilla, jolloin opintojen antamat valmiudet työelämään jäävät riittämättömiksi. Samankaltaisiin lopputuloksiin ja kehitettäviin asioihin tulivat myös tutkimukseen osallistuneet työvoimaviranomaiset. Nuoret pitivät ongelmana myös pienten paikkakuntien vähäisiä työ- ja koulutusmahdollisuuksia. Myös parhaillaan olevat valtion säästötavoitteet nähtiin ristiriidassa nuorisotakuun tavoitteiden kanssa. (Ervamaa 2014, 29 - 30.)

Nuorisotakuusta puhuttaessa tulee huomioida myös ne nuoret, jotka jäävät nuorisotakuun toimenpiteiden ulkopuolelle. Ulkopuolelle jäämisen taustalla on usein koulu-kiusaamista, päihdeongelmia, oppimisvaikeuksia, mielenterveysongelmia, näköalattomuutta tai näistä useimpia yhtä aikaa. Osa näistä ulkopuolelle haastatelluista nuorisista toivoi pääsevänsä kuntoutukseen, osa ei tiennyt mitä tulevaisuudeltaan haluaa, osalle nuorista luottamus omiin kykyihinsä tai mahdollisuuksiinsa tai ympäröivään yhteisöön oli matala. Nämä nuoret korostivat varhaisen puuttumisen tärkeyden merkitystä. (Ervamaa 2014, 31.)

Kouvolassa OTE Nuorten työpajat toteuttaa nuorten hyvinvointia lisääviä hankkeita. OTE- ammattiin- KIINNI- elämään - hanke toteutettiin vuosina 2010 - 2013. Hankkeessa toteutettiin ryhmämuotoinen kotityöpalvelujen ammattitutkinto tuettuna oppisopimuskoulutuksena. Kotityöpalvelujen ammattitutkinnon suoritti hankkeen aikana 12 nuorta sekä yksi nuori suoritti kotityöpalvelun perustutkinnon. Hankkeen jatko-osassa kehitettiin OTE Nuorten työpajoille tuetun oppisopimuksen toimintamalli. Nuoret olivat oppisopimuksen ajan työsuhteessa Kouvolan kaupunkiin, ja työhallinto maksoi heille palkkatukea koko oppisopimuksen keston ajan. Nuori pystyi suorittamaan ammatilliseen perustutkintoon liittyvän työssäoppimisen useassa jaksossa OTE Nuorten työpajoilla, kaupungin toisissa yksiköissä tai muiden työnantajien palveluksessa. Kouvolan kaupunki vastasi työnantajavelvollisuuksista koko nuoren oppisopimuksen ajan, vaikka työssäoppiminen olisikin tapahtunut muussa kuin kaupungin omissa yksiköissä. OTE Nuorten työpajat seurasi oppisopimuksen etenemistä ja tuki opiskelijaa tarvittaessa koulutuksen aikana. (OTE Nuorten työpajat.)

Uutena hankkeena OTE Nuorten työpajat toteuttaa vuoden 2014 aikana RADALLE-hanke, jonka tavoitteena on selvittää sosiaalisen yrityksen toimintaedellytykset Kouvolan kaupungissa. Selvitystyön perusteella hankkeessa tuotetaan toimintasuunnitelma sosiaalisen yrityksen perustamiseksi. Hanke liittyy kiinteästi työpajojen ja nuorten työllistämistoiminnan kehittämiseen sekä nuorisotakuun toteuttamiseen. Kohderyhmänä ovat erityistä tukea tarvitsevat ammatillista koulutusta vailla olevat 17 - 28-vuotiaat nuoret. Sosiaalinen yritys tulee toimimaan tiiviissä yhteistyössä nuorten työpajojen ja muille nuorille suunnattujen palvelun tarjoajien kanssa. Sosiaalinen yritys lisää nuorten työllistymismahdollisuuksia. Työsuhteen lisäksi nuorille voidaan tarjota väylä mm. oppisopimusten ja ammatillisten osatutkintojen suorittamiseen. Sosiaalinen yritys muodostuu työntekijöistä, joista vähintään 30 % on vajaakuntoisia tai pitkäaikaistyöttömiä. Sosiaalisella yrityksellä on mahdollista saada työhallinnon myöntämää palkkatukea erityisehdoin, lisäksi se voi saada työllistymispoliittista avustusta yrityksen perustamiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen. Sosiaalinen yritys voi toimia millä alalla tahansa. RADALLE - hankkeen rahoittavat Kouvola kaupunki sekä Euroopan sosiaalirahasto. (OTE Nuorten työpajat.)

5.3 Aineistonkeruu ja analyysi

Aihe työhömmme lähti yhteisestä kiinnostuksesta nuorisotakuuta kohtaan sekä sen toteutumiseen yleisellä tasolla. Olemme molemmat työskennelleet koulunkäynninohjaajina sekä yleis- että erityisopetuksessa, ja oppilaan ohjaus on ammattitaitoamme. Aito kiinnostus maamme nuorten hyvinvoinnista sai tarttumaan tähän opinnäytetyön aiheeseen.

Opinnäytetyöllemme tilaaja, Kouvola aikuiskoulutuskeskus löytyi, kun selvitimme Kouvola alueella nuorisotakuuta toteuttavia tahoja. Opinnäytetyön aihe tarkentui vielä työntilaaajan kautta laajasta nuorisotakuun käsitteestä nuorten aikuisten osaamisohjelman tarkasteluun. Saimme luvan tutkimukseemme Kouvola aikuiskoulutuksen johtajalta Leena Kaivolalta 19.3.2014.

Alkuperäinen tarkoituksemme oli osaamisohjelman nuorten lisäksi saada myös kouluttajien näkökulmaa nuorten aikuisten osaamisohjelman toteutumisesta Kouvola Aikuiskoulutuskeskuksesta. Toimitimme kyselyn sähköisenä versiona tilaajalle, mutta emme saaneet yhtään vastausta tätä kautta kouluttajilta. Tästä syystä päätimme jättää

kouluttajien osuuden kokonaan pois opinnäytetyöstämme ja keskittyä osaamisohjelman nuorten kokemuksiin.

Olemme aloittaneet opinnäytetyön tekemisen tammikuussa 2014 luomalla tutkimussuunnitelman, tavoitteet ja aikataulun opinnäytetyön toteutumiselle. Asetimme työn valmistumiselle tavoitteeksi joulukuun 2014. Ensimmäisen suunnitelmaseminaarin jälkeen keskityimme teorian etsimiseen ja kirjoittamiseen koko kevätkauden. Tilaajan toiveena oli, että sisällyttäisimme opinnäytetyöhömmme nuorten aikuisten ohjaamiseen liittyviä menetelmiä. Kesäkuussa pyysimme ohjaavalta opettajalta neuvontaa, koska koimme, ettemme päässeet työssämme eteenpäin. Keskustelun myötä saimme hyviä neuvoja viedä työtämme eteenpäin sekä miten lähtisimme toteuttamaan itse tutkimustamme.

Sovimme yhdessä tilaajan kanssa, että järjestämme nuorille haastattelutilaisuuden elokuussa 2014, jota varten laadimme yhdessä haastattelukysymykset. Koska opinnäytetyömme tutkimusaineisto perustuu osaamisohjelman nuorten kokemustietoon, on tätä tietoutta varten tehty puolistrukturoituja henkilökohtaisia haastatteluja. Puolistrukturoituun haastatteluun kuuluu, että haastateltaville esitetään samat kysymykset tai lähes samat kysymykset samassa järjestyksessä. Olimme suunnitelleet haastattelukysymykset etukäteen yhdessä ja kysyimme ne suunnitellussa järjestyksessä haastatteluihin osallistuvilta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Haastattelupyynnön teimme kirjallisesti sähköpostitse aikuiskoulutuskeskukselle, josta yhteyshenkilömme Pilvi Keränen välitti haastattelupyynnön eteenpäin osaamisohjelmassa mukana oleville kouluttajille, jotka tiedottivat haastattelupyyntömme osaamisohjelman nuorille. Haastatteluihin osallistui haastattelupäivänä neljä nuorta, jotka olivat iältään 20 - 27 vuotta.

Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista, ja haastatteluun sai tulla neljän tunnin aikana, jonka olimme varanneet haastatteluille. Haastattelimme nuoret yhdessä, koska meille varattu tila oli liian pieni, jotta olisimme voineet tehdä haastattelut erikseen. Erikseen haastattelu oli alkuperäinen ajatuksemme. Tällä tavalla olisimme voineet haastatella suuremmankin määrän nuoria kerralla.

Pyrimme luomaan haastattelutilanteesta rennon tarjoamalla kahvia haastattelun aikana. Haastattelut nauhoitettiin kahdella nauhurilla, jotta saimme varmistettua materiaalin laadun ja äänityksen tallentumisen. Ennen nauhoitusta pyysimme vielä haastateltavilta kirjallisen luvan äänitykseen, vaikka olimme jo informoineet haastattelujen nau-

hoittamisesta haastattelupyynnössämme. Yhteen haastatteluun aikaa oli varattu noin 20 minuuttia.

Olimme tyytyväisiä haastatteluihin sisällöllisesti, vaikka haastateltavien määrä oli vähäinen suhteessa osaamisohjelmassa olevien nuorten määrään. Keskustelimme asiasta aikuiskoulutuskeskuksen yhteyshenkilömme, Pilvi Keräsen kanssa, joka arveli syyksi nuorten parasta aikaa menevän työssäoppimisjakson ajankohdan sekä juuri päättyneen kesäloma-ajan. Haastattelujen osittaisen litteroinnin suoritimme seuraavana päivänä. Halusimme kuitenkin toteuttaa haastattelun lisäksi vielä kyselylomakkeen nuorille, jonka toimitimme aikuiskoulutuskeskukseen syyskuun alussa. Kyselylomakkeita toimitimme 20 kappaletta kirjekuorineen, joihin vastauslomakkeet sai laittaa. Tällä tavalla nuorten vastaukset pysyivät anonyymeina. Vastausaikaa oli kuukausi. Kyselylomakkeeseen vastasi kymmenen nuorta. Vastausten koonti ja analysointi tehtiin lokamarraskuun aikana.

Haastateltavat nuoret olivat liikunta- sekä ajoneuvolinjalta. Kyselylomakkeisiin vastasi liikunta ja ajoneuvoalan lisäksi myynnin ammattitutkintoa suorittaneita nuoria. Kyselylomakkeessa ei tiedusteltu opiskelijoiden opintojen etenemisen ajankohtaa, joten emme tiedä missä vaiheessa heidän opintonsa ovat. Haastateltavista nuorista kaksi valmistuu joulukuussa 2014 eli he ovat olleet mukana osaamisohjelmassa Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa sen toteuttamisen alusta eli vuoden 2013 keväästä lähtien. Yksi haastateltavista nuorista oli aloittanut opinnot samana keväänä, mutta pitänyt opinnoissaan taukoa ja jatkanut niitä myöhemmin. Hän valmistuu kevään tai kesän 2015 aikana.

Tutkimusaineistomme on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Olemme tarkastelleet sekä haastatteluiden että lomakevastausten yhtäläisyyksiä ja näin saaneet tutkimuskysymyksiimme vastaukset. Sisällönanalyysin keinoin muodostimme nuorten kokemustiedoista tiivistetyn kuvauksen osaamisohjelman toteutumisesta nuorten näkökulmasta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineistolähtöisellä analyysillä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Analyysiyksiköt eivät ole etukäteen suunniteltuja. Aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei pitäisi olla tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa, koska analyysin pitäisi olla aineistolähtöistä eli tässä opinnäytetyössä aineisto on

nuorten kokemustietoutta nuorten aikuisten osaamisohjelmasta. Teoriaohjaavan analyysin keinoin voidaan ratkaista aineistolähtöisen analyysin ongelmia kuten sitä, että ”puhtaita” havaintoja ei ole vaan mm. jo käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat tutkijan asettamia ja vaikuttavat aina tutkimuksen tuloksiin. Teoriaohjaavan analyysin keinoin käytetään teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät suoraan pohjaudu teoriaan tai teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä. Kaikkiaan analyysistä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutukset, mutta aiemman tiedon merkitys ei ole teoriaa vastaava vaan pikemminkin uusia ajatusuria aikova, jolla kokemustiedon avulla pyritään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95 - 97.)

Emme ole käyttäneet tutkimusaineiston haastattelujen äänimateriaalin kanssa yksityiskohtaista litterointia, koska kiinnostuksemme kohdistui haastatteluissa esiin tuleviin asiasisältöihin. Litteroidusta materiaalista on nostettu tutkimusongelman kannalta oleelliset asiat esille. Olemme jo haastatteluiden ja lomakkeiden valmiiden kysymysten avulla rajanneet tutkimusaineistomme laajuutta. (Kananen 2010, 64.; Kuula & Tiitinen 2010, 424 - 427.) Lomakekyselyistä on laadittu kirjallinen koonti, jolla saimme täydennettyä äänimateriaalin litteroidun aineiston kanssa vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

6 TULOKSET

Tutkimukseen osallistui yhteensä 14 nuorta. Heistä neljä osallistui yksilöhaastatteluun sekä kymmenen vastasi kyselylomakkeeseen. Iältään he ovat 20 - 27-vuotiaita.

6.1 Aiemmat opinnot ja niiden ero osaamisohjelmaan

Vastanneista kolmetoista oli pyrkinyt aikaisemmin opiskelemaan ennen nuorten aikuisten osaamisohjelmaa. Viiden opiskelijan kohdalla oli taustalla ollut lukion keskeytys. Opiskelun keskeytymiseen johtavia syitä olivat olleet muun muassa elämäntilanne, motivaation puute, väärä ala, kulkuvaikeudet, tuen puuttuminen opiskelun aikana, koulukiusaaminen, allergia, armeija sekä muiden opiskeluvaihtoehtojen puuttuminen. Yhdellä vastaajista ei ollut aikaisempia keskeytyneitä opintoja. Nuoret kertoivat, että nykyisten opintojen poikkeavan edellisistä opinnoista niin, että työssä oppimista on paljon enemmän, opinto on ammattiin valmistava ja opinnoissa suoritetaan ammattitutkinnon osia näyttötutkintona, ala on eri kuin aikaisemmassa opinnoissa sekä aikuisopiskelu on vapaampaa ja rennompaa.

Nuorten aikuisten koulutusohjelmasta seitsemän opiskelijaa oli saanut tietoa internetin kautta, yksi opinto – ohjaajan kautta, kolme lehti – ilmoituksen kautta, kaksi työvoimatoimiston kautta sekä yksi Kouvolan Aikuiskoulutuskeskuksen internetsivujen kautta.

6.2 Kokemukset osaamisohjelmasta

Yhdeksän nuorista oli tyytyväisiä koulutusohjelmaan tähän asti opintojaan. Viisi vastanneista oli osittain tyytyväisiä. Perusteluina tyytyväisyyteen koulutusohjelmaa kohtaan mainittiin muun muassa, että opiskelijan ohjaus on hyvää, ala on kiinnostava, kouluttajat ovat ammattitaitoisia ja mukavia, työssä oppimista on runsaasti, luokkatoverit ovat mukavia sekä opinnoista valmistuminen ammattiin. Joissakin vastauksissa tuli esiin, että joitakin koulutusaloja voisi opettaa syvemmin.

Yksi vastaajista koki, että opintojen alku oli ollut epäkäytännöllistä, mutta opintojen edetessä asiat olivat parantuneet. Yhden vastaajan mielestä koulutusohjelma on suunnattu enemmänkin sellaisille henkilöille, jotka tietävät jo mitä haluavat. Hän koki myös, että osaamisohjelman ammattitutkintomuoto antaisi kouluttajille oletuksen, että opiskelijalla on jo pohjatietoa alasta tai asioista, joita koulutusohjelmassa opetetaan. Hänen mielestään opetus ei aina vastaa sitä, mitä pitäisi opettaa. Joskus opettajien väliset erimielisyydet vaivaavat opiskelijoita.

Opettajien runsaat poissaolot sekä opettajien vähyys ovat hankaloittaneet opintoja, opetuksen ja ohjauksen koetaan olevan parempaa koulutusaloilla, joissa opiskelijoita on vähemmän. Tällöin opettajilla on enemmän aikaa keskittyä niihin, joilla pohjatietoa on vähemmän tai ei ollenkaan.

6.3 Tuen tarpeen merkitys osaamisohjelmassa

Tukiasiaa kysyessämme neljä nuorista vastasi saavansa Kansaneläkelaitoksen myöntämät perustuet. Yhdellä vastanneista opiskelijoista on myös laina. Osa opiskelijoista koki, että opintotuki on liian pieni ja että henkinen tuki jäi puuttumaan. Alle 25-vuotiaiden tulona on usein opintotuki. Ammattitutkinnot eivät oikeuta esimerkiksi koulumatkatukeen. Tästä syystä ammattitutkinnot nuorten aikuisten osaamisohjelmassa pyritäänkin saamaan perustutkinnoiksi. (Keränen 2014.)

Kolme vastanneista oli sitä mieltä, että he eivät ole tarvinneet minkäänlaista tukea opintojen aikana. Kaksi vastanneista oli sitä mieltä, että tuki on ollut riittävää ja kaksi vastanneista koki tuen vähäiseksi. Opettajan tukea ja keskusteluapua tarvitaan. Toisten mielestä ohjaus on ollut hyvää ja terveydenhuoltoon ollaan oltu tyytyväisiä. Yksi opiskelijoista jätti vastaamatta.

Henkilökohtaisissa haastatteluissa tarkensimme kysymystämme koskemaan enemmän ohjauksellista tukea kuin rahallista tukea opintojen aikana. Tämä näkyy lomakevastausten ja haastattelujen vastausten erona joissakin vastauksista. Haastateltujen mielestä oppilaitoksen tarjoama ohjaus niin opettajien kuin nuoriso-ohjaajan toimesta on ollut hyvää ja riittävää tämä ilmeni myös lomakevastausten kohdalla.

6.4 Hyvät asiat osaamisohjelmassa

Nuoret kokivat seuraavia asioita hyväksi osaamisohjelman aikana. Osaamisohjelmassa on sopiva jaksotus lähiopetuksen sekä työssä oppimisen välillä esimerkiksi liikunta-alalla on kuukauden välein kuukauden mittainen harjoittelu. Opetus koettiin monipuoliseksi ja kattavaksi. Opettajien ammattitaitoisuus sai kehuja nuorilta sekä oppilaitoksen tarjoama kokonaisvaltainen ohjaus koettiin hyväksi.

Tärkeänä asiana osaamisohjelmassa pidettiin sitä, että opetus on ilmaista ja opinnot ovat lyhytkestoisia. Tärkeää nuorille oli se, että opiskeltava ala on kiinnostava sekä ammattitutkinnosta/ koulutuksesta saa ammattinimikkeen. Opintoja eteenpäin vievä voimavara ovat mukavat opiskelutoverit ja heiltä saatu vertaistuki.

6.5 Kehitettävät asiat osaamisohjelmassa

Seuraavissa asioissa nuoret kokivat kehitettävää. Koulutusohjelmiin toivottiin syvempää alan opetusta. Käytännön opettamista toivottiin enemmän henkilökohtaisemmaksi, koska nuorten tieto- ja taitotasoissa on paljon eroja. Tästä syystä toivottiin, että enemmän huomioitaisiin niitä oppilaita, joilla on tietoa vähemmän opetettavista aiheista.

Nuoret toivoivat enemmän ryhmäopetusta, verkko-opintoja, keskusteluja sekä oppitunneille enemmän käytännön tekemistä. Osa nuorista koki myös, että opetuksen sisäl-

löllinen suunnittelu kaipaisi parannusta. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opetukseen toivottiin enemmän suomenkielen opetusta.

Neljä vastanneista ei nähnyt mitään kehitettävää koulutusohjelmassa. Kaksi ei vastannut kysymykseen.

7 POHDINTA

Yleisesti ottaen nuoret kokivat osaamisohjelman myönteisesti. Erityisesti nousi esiin koulutusohjelman hyvinä puolina ammattitaitoiset, mukavat opettajat sekä opiskelijoiden välinen hyvä yhteishenki. Opiskeluiden vahva työelämäpainotteisuus on koettu myös motivoivaksi tekijäksi opinnoissa. Opinnäytetyömme päällimmäiseksi seikaksi nousi se, kuinka tärkeänä nuoret kokivat kokonaisvaltaisen ohjauksen. Ryhmäytymisen toisten opiskelijoiden kanssa koettiin myös tärkeäksi. Positiivista oli huomata, kuinka suurin osa nuorista on tyytyväisiä osaamisohjelmaan ja heillä on selkeitä tulevaisuuden suunnitelmia koulutuksen jälkeen. Olisimme halunneet vielä lisätä opinnäytetyöhömmme tilaston, jossa näkyisi nuorisotakuun piiristä valmistuneiden työllistyminen, mutta emme löytäneet aiheeseen liittyvää tutkimusta, koska aihe on vielä suhteellisen uusi. Kouvolan Aikuiskoulutuskeskuksesta ensimmäisiä osaamisohjelman nuoria valmistuu vasta joulukuun aikana, joten työllistymistilastoa heistä ei varmaankaan vielä ole, vaikka esimerkiksi myynnin tutkinnosta opiskelijoita on työllistynyt jo opintojensa aikana. (Keränen 2014).

Nuoriso-ohjaaja Keräsen työpanokseen nuorten ohjaamisessa on oltu tyytyväisiä. Keräsen ohjaus on ollut opiskelijoiden mielestä kokonaisvaltaista, joka on kattanut niin opintoihin kuin elämänhallintaan liittyvää ohjausta. Monet nuorten aikuisten osaamisohjelmaa toteuttavista tahoista ovat ottaneet vuonna 2014 toiminnan keskipisteekseen ohjaus- ja neuvontapalvelut. NAO -koulutukseen nimetään kouluttajan lisäksi joko opinto-ohjaaja tai ohjaava opettaja. Tähän on kehitetty myös Hyvä alkua -toimintamalli, jolla muun muassa pyritään ehkäisemään koulutuksen alun keskeytymisiä. (Hyvönen 2014, 13.) Myös opettajien antama ohjaus on koettu merkittäväksi, ja tästä syystä opettajien poissaolot, joista useampi nuori mainitsi, ovat heikentäneet opettajan tarjoaman ohjauksen määrää. Tällä voi olla vaikutusta jopa opintojen keskeyttämisiin, kuten Erno Hyvönen (2014) totesi, yhtenä merkittävänä tukitoimena vastuukouluttajan tuen saatavuuden. Eräällä koulutuslalla opintojen keskeyttäjiä oli ollut opintojen alkuvaiheessa runsaasti ja tämä keskeyttämisaika sattui ajanjaksolle, jossa opettaja oli

paljon pois. Yksi haastateltavista mainitsi runsaiden keskeytysten latistaneen myös omaa motivaatiota opintojaan kohtaan.

Kehitettävänä asioina nuoret ovat osaamisohjelmaan toivoneet, että opiskelu olisi vielä enemmän henkilökohtaistettua. Toiveena on, että opintojen aikana huomioitaisiin enemmän sitä, että opiskelijoiden lähtötaso on hyvin erilainen. Toisilla opiskelijoilla voi olla jo alan työkokemusta tai ylipäänsä työkokemusta. Toiset ovat aloittaneet ilman aiempaa kokemusta alalta. Nuorten aikuisten osaamisohjelma on joka tapauksessa tarkoitettu kouluttamattomille peruskoulupohjaisille nuorille, joilta ei vaadita koulutuksen lisäksi työkokemusta ja tämä tulisi muistaa koulutusta suunniteltaessa.

Seitsemän vastanneista koki opiskelevansa nyt alaa, johon haluaa työllistyä. Kolme vastanneista aikoo joko jatkaa aikaisempia opintojaan tai aiemmin suoritettu ammatti kiinnostaa enemmän. Kolme vastanneista haluaa tehdä muuta kuin tällä hetkellä opiskelemaansa ammattia. Yksi opiskelijoista jätti vastaamatta. Meitä ilahdutti nuorten vastauksissa se, että jokaisella oli tulevaisuuden suunnitelmia opintojen, työn ja jopa perheen perustamisen suhteen. Osa suunnitteli jopa oman yritystoiminnan aloittamista. Osaamisohjelmaan kuuluu yrittäjäopintoja.

8 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimusaineistomme validiteetin eli tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on haluttu tutkia, on saavutettu niin, että aineiston analyysin kautta olemme saaneet vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tutkimusaineisto on kerätty oikeilla menetelmillä ja teknikalla, haastatteleamalla ja äänittämällä haastattelut sekä käyttämällä kyselylomaketta. Tutkimuksen aikataulussa on pysytty. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty tutkimuksen kannalta luotettavaa analyysimenetelmää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136 - 141.) Olemme saavuttaneet tutkimusaineistomme kanssa saturaation eli haastateltavien vastaukset ovat alkaneet toistaa itseään ja näin tutkimuksen tulokset ovat saturoituneet (Kananen 2010, 54).

Varsinaisia suoria kirjallisuuslähteitä teoriaosuuteen nuorten aikuisten osaamisohjelmasta emme ole löytäneet, mutta internetistä löytyy paljon esimerkiksi työseminaarimateriaalia NAO -koulutuksen pohjalta, jossa käsitellään miten NAO -koulutusta kehitetään ja miten koulutus on tähän mennessä valtakunnallisesti toteutunut. Myös ti-laajamme on ohjannut käyttämään työseminaarien aineistoa lähteenä.

Tutkimuksemme eettisyys näkyy siten, että olemme käsitelleet aineistomme vastaukset anonymisti. Opinnäytetyössä ei tule esille haastateltavien nimiä, ikää eikä sukupuolta. Olemme poistaneet myös sellaiset tiedot haastateltavien puheista tai kirjoituksista, joista voi selvitä esimerkiksi haastateltavien etninen tausta tai henkilöhistoriaa. Nämä tiedot eivät ole olleet tutkimuskysymysten kannalta oleellisia tietoja opinnäytetyössämme. (ks. Kuula 2006, 214 - 215.)

Haastateltavia ei valikoitu etukäteen, vaan osaamisohjelman nuoret saivat itse päättää haluavatko osallistua haastatteluihin. Ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan sillä, että heillä on oikeus päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen. (ks. Kuula 2006, 61.) Vapaaehtoisuuteen perustuva haastattelu mahdollisti sen, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt olivat sattumanvaraisesti valikoituja. Haastatteluihin ja kyselylomakkeisiin vastanneet ovat tehneet vapaaehtoisen päätöksen osallistua tutkimukseen. (ks. Kuula 2006, 107.)

Olemme jo haastattelupyynnössämme ilmoittaneet vapaaehtoisesti haastatteluihin osallistuville salassapitovelvollisuudestamme. Olemme myös haastattelupyynnössämme ilmoittaneet, että haastattelut äänitetään. Vielä ennen haastatteluja pyysimme luotettavuuden lisäämiseksi haastateltavilta kirjallisen suostumuksen haastattelujen äänittämiseen. Haastattelut äänitettiin kahdella nauhurilla, joka lisää myös tutkimuksen luotettavuutta. (ks. Kuula 2006, 106 - 107.)

Jokaista lomakekyselyä varten oli varattu palautuskuori, joten kyselylomakkeen sai palauttaa ilman, että kukaan ulkopuolinen, paitsi opinnäytetyön tekijät, eivät päässeet lomakkeita lukemaan. Tällä takasimme vastaajille mahdollisuuden suoraan palautteeseen osaamisohjelmasta ilman tunnistamiseksi tulemisen pelkoa sekä mahdollisuuden pysyä anonymina.

Olemme kertoneet sekä haastateltaville että lomakekyselyihin vastanneille tutkimusmateriaalin asianmukaisesta hävittämisestä opinnäytetyön valmistuttua sekä siitä, että kysely- ja haastattelumateriaalia käytetään vain tätä opinnäytetyötä varten. (Kuula 2006, 114). Olemme myös kertoneet, että valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus - internetpalvelussa, josta sen voi halutessaan lukea.

9 LOPUKSI

Kouvolan Sanomat uutisoi 1.11.2014, että nuorisotakuu on tällä hetkellä tavoittanut noin 300 000 nuorta. Nuorisotakuun tuloksia on esitelty tiedotusvälineille Helsingissä 31.10.2014. Tulokset kertoivat, että nuoret ovat kokeneet, että nuorisotakuu on auttanut selkiyttämään tulevaisuudensuunnitelmia ja lisännyt motivaatiota hakea ja päästä koulutukseen tai työhön. Nuorisotakuun toteutus on käynnistynyt paikallistasolla epätasaisesti, syinä ovat olleet kuntatalous, työpaikkojen vähentyminen ja nuorten voimakas muuttovirta sekä palvelujen riittämättömyys. Nuorisotakuun toimeenpano on onnistunut kunnissa, joissa ohjaus- ja palveluverkostojen yhteistyö on ollut vakiintunutta. Vaalikauden vaihtuminen on luonut epävarmuutta Jyrki Kataisen hallituksen luoman nuorisotakuun hankkeen jatkoon, varsinkin kun valtion talous on ahtaalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön johtaja Mika Tammilehto on huolissaan määräaikaisen nuorten aikuisten osaamisohjelman tulevaisuudesta, joka hankemuodossaan päättyy vuonna 2016. Hän kommentoi, että edelleen on iso määrä nuoria, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa ja tavalla tai toisella heistä pitäisi pitää huolta. Vaikeuksia on edessä, jos nuorisotakuuta kiristetään ja esimerkiksi nuorten aikuisten osaamisohjelma ei jatku missään muodossa. (Pohjolainen 2014, 4.) Hallitus on uudessa rakennepolitiikassaan päättänyt oppivelvollisuuden pidentämisestä opintojen loppupäässä yhdellä vuodella, tämä tarkoittaisi sitä, että ensimmäinen vuosi lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa olisi vielä oppivelvollisuuteen kuuluvaa. Nuorten aikuisten osaamisohjelman käynnistämisen ajatuksena on ollut tarjota tuettu mahdollisuus niille nuorille, jotka eivät ole hakeutuneet tutkintatavoitteiseen koulutukseen tai ovat keskeyttäneet sen. Osaamisohjelmalla pyritään siihen, että se lopulta tekisi itsensä tarpeettomaksi ja nuoret pärjäisivät ns. normaalilla opinpolulla. Hallitus tavoittelee tällä ja muilla tukitoimilla siihen, että vuonna 2020 yhteiskunnassamme kaikilla nuorilla olisi sellainen ammattiosaaminen, jonka varaan he voisivat työuransa ja elämänsä rakentaa. (Heinonen 2014, 149.)

Nuorten aikuisten osaamisohjelmalle on selvästi tällä hetkellä tarvetta, ja jo opinnäytetyömme nuorten ”puheista” voimme päätellä osaamisohjelman olevan tarpeellinen. Nuorten aikuisten osaamisohjelma on paljon intensiivisempi kuin tavallinen ammatillinen koulutus, koska osaamisohjelmassa nuorten ohjaus on kokonaisvaltaisempaa. Nuorten lähtötilanne siitä, että edelliset opinnot eivät ole päättyneet tutkintoon tai edellisiä opintoja ei ole, on osaamisohjelmaa toteuttavan oppilaitoksen tiedossa jo

opiskelijan tullessa osaamisohjelmaan. Se antaa jo toisenlaisen lähtökohdan lähteä suunnittelemaan opinpolkua, jossa alkuvaiheen kiinnipito oppilaasta on erityisen tärkeää. Kaikki eivät tässä otteessa pysy, mutta “epäonnistumisien” kautta voidaan pohdita, onko ohjaus ollut riittävää ja olisiko koulutusta voinut toteuttaa toisin. Toivottavasti vuoden 2013 - 2016 välinen nuorten aikuisten osaamisohjelman toteuttamisaika on ollut suunta positiiviseen kehitykseen nuorten koulutuksen ja työllisyyden parantamiseksi sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Vaikka ammattitutkinto ei vielä takaa työpaikkaa, se antaa paremmat lähtökohdat jatkaa elämässä eteenpäin vaikkapa toiseen koulutukseen.

Toivomme, että opinnäytetyön tilaajamme saa tutkimuksestamme lisää tietoa oppilaitoksensa osaamisohjelman kehittämistyötä varten. Opinnäytetyömme antaa pienen, mutta tärkeän näkökannan osaamisohjelman nuorten kokemuksista nuorten aikuisten osaamisohjelmasta Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksessa.

Jatkotutkimuksena tälle opinnäytetyölle esitämme: selvittää nuorten aikuisten osaamisohjelmasta valmistuneiden nuorten elämäntiekua näiden opintojen jälkeen esimerkiksi ovatko he työllistyneet ja mille alalle. Onko joku heistä jatkanut opintoja? Miten osaamisohjelma on muuttanut elämään valmistumisen jälkeen?

LÄHTEET

Ammatillinen peruskoulutus. Opetushallitus. Saatavissa:

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ammattilliset_perustutkinnot [viitattu 1.6. 2014].

Arola, T. Kehitysjohtaja, osastonjohtaja. Opinnäytetyön tilaajatapaaminen. 30.1.2014. Kouvolan aikuiskoulutuskeskus.

Borbély-Pecze, T. B & Hutchinson, J. 2013. The Youth Guarantee and Lifelong Guidance. Jyväskylä. Kirjapaino Kari. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10545/311108> [viitattu 6.8.2014].

Ervamaa, S. 2014. Kohti onnistunutta nuorisotakuuta? Nuorten ja ammattilaisten näkemyksiä nuorisotakuun toteutuksesta ja kehittämisestä. Onnistunut nuorisotakuuhankkeen loppuraportti. Helsinki. Sälökarin Kirjapaino Oy. Saatavissa: www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/3102 [viitattu 13.11.2014].

Cretschel, A., Paakkunainen, K., Souto, A-M. & Suurpää, L. toim. 2014. Nuorisotakuun arki ja politiikka. Verkkojulkaisu. Nuorisotutkimusseura. Saatavissa: www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/nuorisotakuun_arki_ja_politiikka.pdf [viitattu 13.11.2014].

Heinonen, V. 2013. Nuorten aikuisten osaamisohjelma. Työseminaari 13.6.2013. Päivitetty 13.6.2013. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/150074_Heinonen_Ville_Nuorten_aikuisten_osaamisohjelma.pdf [viitattu 24.3.2014]

Hyvönen, E. 2014. Elämänhallinta koulutuspolitiikan keskiöön? Havaintoja nuorten aikuisten osaamisohjelmasta. Päivitetty 12.3.2014. Saatavissa: www.kansanvalistusseura.fi/files/NAO_KVS210314_El%C3%A4m%C3%A4nhallinta_koulutuspolitiikan_keski%C3%B6n.pdf [viitattu 3.11.2014].

Hyvönen, E. 2013. NAO-koulutusten käynnistyminen. Syksyn 2013 kyselyn tuloksia. Työseminaari 25.10.2013. Päivitetty 25.10.2013. Saatavissa:

www.oph.fi/download/155073_nao_koulutusten_kaynnistyminen_25102013.pdf [viitattu 24.3.2014].

Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.).2012. Etsivässä työssä. Helsinki. LK-kirjat/ Lasten keskus.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere. Tampereen yliopisto Oy- Juvenes Print.

Keränen, P. Nuoriso-ohjaaja. Haastattelu 27.3.2014. Kouvola Aikuiskoulutuskeskus.

Keränen, P. Hakevan ja tukevan toiminnan onnistumisia ja epäonnistumisia. Työseminaari 1 - 2.10.2014. Saatavissa:

www.oph.fi/download/161657_nao_kouvola_011014.pdf [viitattu 3.11.2014].

Koskela, S. 2013. "Mie teen vaan oman työni": toimintatutkimus moniammatillisen yhteistyön ja ohjausosaamisen kehittämisestä. University of Jyväskylä. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5330-0> [viitattu 20.7.2014].

Koulutustakuu.Koulutustakuu.fi. Saatavissa: www.koulutustakuu.fi/koulutustakuu/ [viitattu 29.5. 2014].

Kouvola Aikuiskoulutuskeskus. Kouvola aikuiskoulutuskeskuksen internetsivusto. Saatavilla: www.kvlakk.fi/fi/esittely#.UvtH3oVtZm4 [viitattu 12.2.2014].

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Gummerus Kirjapaino Oy.

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 1998/631.

Nuorisolaki 2006/72.

Nuorisolaki 2006/72.

Etsivä nuorisotyö 2010/693.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2005/603.

Lähteenmäki, S. 2007. Ryhmäyttäminen ohjaajan työkaluna. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Saatavissa:
[https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20296/jamk_1196685534_2.pdf](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20296/jamk_1196685534_2.pdf?sequence=1)
 ?sequence=1 [viitattu 4.8.2014].

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin. Nuorisotakuu.fi. Saatavissa:
<http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/info> [viitattu 1.6.2014].

Nuorten aikuisten osaamisohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa:
www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html
 [viitattu 27.3.2014].

Nuorten koulutukset. Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksen internetsivusto. Saatavissa:
www.kvlakk.fi/fi/koulutustarjonta/nuortenkoulutukset#.U4sp7Cj55M8 [viitattu 1.6.2014].

Nuorten koulutukset. Kouvolan aikuiskoulutuskeskuksen internetsivusto. Saatavissa:
www.kvlakk.fi/fi/koulutustarjonta/nuortenkoulutukset#.UvtKQYVtZm4 [viitattu 12.2.2014].

Ojanen, S. 2012. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian käsittelyä. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press.

Onnismaa, J. 2011. Ohjaus- ja neuvontatyö aikaa, huomiota ja kunnioitusta. 3. Painos. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press.

Opintojen rakenne. Opetushallitus. Saatavissa:
www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/opintojen_rakenne [viitattu 1.6.2014].

Seminaarit. Opetushallitus. Saatavissa:
www.oph.fi/kehittamishankkeet/nuorten_aikuisten_osaamisohjelma/seminaarit [viitattu 30.10.2014].

Opintoluotsi. 2010. Ammatti- ja erikoisammattitutkinto. Päivitetty 1.2.2010. Saatavissa: [www.opintoluotsi.fi/fi-](http://www.opintoluotsi.fi/fi-fi-Opiskelu/Ammatillinen_koulutus/Ammatti_ja_erikoisammattitutkinto/)

FI/Opiskelu/Ammatillinen_koulutus/Ammatti_ja_erikoisammattitutkinto/ [viitattu 1.6.2014].

Opintopolku. Mitä peruskoulun jälkeen? Opetushallituksen & Opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämä internetsivusto. Saatavissa:

<https://opintopolku.fi/wp/fi/valintojen-tuki/mita-peruskoulun-jalkeen/> [viitattu 11.11.2014].

Oppisopimuskoulutus. Opetushallituksen internetsivut. Saatavissa:

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/oppisopimuskoulutus [viitattu 24.6.2014].

OTE -projektit. Nuorten työpajat. OTE Nuorten työpajojen internetsivut. Saatavissa:

www.otenuortentyopajat.fi/projektit.html [viitattu 13.11.2014].

Peavy, R. V. 2006. Sosiodynaamisen ohjauksen opas. Helsinki. Psykologien kustannus Oy.

Pedaalihankeen internet blogi. Tervetuloa Pedaaliin- taustaa. Saatavissa:

<http://pedaalihanke.wordpress.com/category/taustaa/> [viitattu 5.5.2014].

Pohjolainen, P. 2014. TEM: Nuorisotakuu tavoittanut noin 300 000 nuorta. STT.

Kouvolan sanomat 1.11.2014, s. 4.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 2007. Suomen Akatemian internetsivut. Saatavissa:

<http://www.aka.fi/tiedostot/strategiat/hallitusohjelma2007.pdf> [viitattu 24.6.2014].

RR-tietopalvelu 2013. Euroopan sosiaalirahasto. Projektikuvaus S12325. Onnistunut nuorisotakuu -selvityshanke. Saatavissa:

www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S12325 [viitattu 13.11.2014].

Ruusuvuori, J, Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tallinna. Tallinna raamatutrukikoda.

Rönkkö, J. 2014. Nuorisotakuu yskii taantumun mukana. Kouvolan sanomat 2.8.2014, s. 4.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto . Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/viittausohje.html [viitattu 30.10.2014].

Souto, A. M. 2014. Vähän koulutetut kohderyhmänä. Työseminaari 3.9.2013. Päivitetty 4.2.2014. Saatavissa: www.oph.fi/download/155071_nao_vahan_koulutetut_kohderyhmana_03092013.pdf [viitattu 27.3.2014].

Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi. Onnistunut nuorisotakuu - hanke. Saatavissa: www.alli.fi/hankkeet%20kampanjat/onnistunut%20nuorisotakuu%20-hanke [viitattu 13.11.2014].

Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen keskeyttäminen (verkkojulkaisu). ISSN=1798-9280. 2012. Helsinki: Tilastokeskus
Saatavissa: www.stat.fi/til/kkesk/2012/kkesk_2012_2014-03-20_tie_001_fi.html [viitattu: 13.11.2014].

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus (verkkojulkaisu). ISSN=17987830. toukokuu 2014. Helsinki. Tilastokeskus Saatavissa: www.stat.fi/til/tyti/2014/05/tyti_2014_05_2014-06-24_tie_001_fi.html [viitattu: 6.7.2014].

Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. & Vanhalakka- Ruoho, M. 2012. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla. Johdatus aikuiskasvatukseen. 2. korjattu ja uudistettu painos. Tampere. Juvenes Print, Tampereen yliopistopaino Oy.

STT. 2014. Nuorisotakuun tavoitteita ei ole saavutettu. Kouvolan sanomat 10.9.2014, s.12.

TEM. 2013. Täydennys työ- ja elinkeinoministeriön linjauksiin nuorisotakuun toteuttamisesta TE- hallinnossa. Saatavissa: www.te-palvelut.fi/te/fi/pdf/nuorten_yhteiskuntatakuu_ohje.pdf [viitattu 12.11.2014].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tutkinnon perusteet. Opetushallitus. Saatavissa:

www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/uudistuvat_tutkinnon_perusteet [viitattu 1.6.2014].

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Eduskunnan kirjasto. Nuorten yhteiskuntatakuu.

Raportti. Päivitetty 15.3.2012. Saatavissa:

[www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_\(2\).pdf](http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_(2).pdf) [viitattu 1.6.2014].

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Työllisyyskatsaus, toukokuu 2014. Saatavissa:

www.tem.fi/files/40451/TOUKO14.pdf [viitattu 21.7.2014].

Valtionavustus nuorten aikuisten osaamisohjelman hakevaan ja tukevaan toimintaan 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa:

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaa_misohjelma/NAOhaku2014-lopulliset_luvut.pdf [viitattu 2.11.2014].

Kysymykset nuorille

Haastateltava on nainen ☐ mies ☐

1. Minkä ikäinen olet?
2. Oletko aikaisemmin pyrkinyt opiskelemaan?
3. Oletko keskeyttänyt opiskelujasi aikaisemmin? Syy keskeytykselle.
4. Mistä kuultu ohjelmasta tai mitä kautta olet tullut mukaan ohjelmaan?
5. Oletko ollut tähän asti tyytyväinen koulutusohjelmaan? Miksi?
6. Miten koulutusohjelma poikkeaa edellisistä opinnoistasi?
7. Millaista tukea olet saanut opiskelusi aikana ja onko se ollut riittävää tarpeisiisi nähden?
8. Mitkä ovat koulutusohjelman hyvät puolet?
9. Mitä kehitettävää näet koulutusohjelmassa?
10. Koetko opiskelevasi juuri sitä alaa mihin haluat työllistyä? Jos et, niin mikä muu ala sinua kiinnostaisi?
11. Mitkä ovat tulevaisuuden suunnitelmasi opiskelun jälkeen?